ԺԹ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 4937 4/17 ՄԱՅԻՍ 1902 ՇԱԲԱԹ 9 ՍԷՖԷՐ 1320 ԺԹ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 4937

درعلیه‌ده غلطه‌ده ﴿ آره‌ولك ﴾ غزته‌سی اداره‌خانه‌سنه

Նամակ կամ որ եւ է գրութիւն պէտք է ուղղել
ԱՐԵՒԵԼՔ ՕՐԱԹԵՐԹԻ
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ
ՊՈԼԻՍ, Ղալաթիա, Նորատունկեան խան

Les Annonces sont reçues
à la Direction du Journal "ARÉVELK,,
Galata, CONSTANTINOPLE

20 ՓԱՐԱ 20

ԱՐԵՒԵԼՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ

ԱԶԳԱՅԻՆ, ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Պոլսոյ եւ գաւառներու համար	տարեկան	140 ղրշ.
» » » »	վեցամսեայ	70 »
» » » »	եռամսեայ	40 »
Օտար երկիրներու համար	տարեկան	40 Ֆրք.
» » »	վեցամսեայ	20 »

Դրամի փոխարէն փոստայի փուլ կ'ընդունուի, 115 ղրուշի փուլը 100 ղրուշի հաշուով:
Տեղական Թղթատարի ծախքը բաժանորդաց կըվերաբերի:

Ծանուցմանց համար պէտք է դիմել ուղղակի խմբագրատուն:

20 ՓԱՐԱ 20

ԱՋ ՈՒ ՁԱԽ

ՍՂԵՐԴԻ ՇՈՒՐՋԸ

Համեստ, աննշմարելի պաշտօնավարութիւն մը սա Փառէն վարդապետինը. ո՛չ խնդիր կը յարուցանէ, ոչ անձնական հակառակութիւն: Իրաւ է որ իր պաշտօնի անցնիլը եւ առաջին օրերու մէջ ցոյց տըւած վարանքը ժամանակին բաւական զբաղեցուցին մամուլը, բայց ատիկա չա՛տ կարճատեւ, չա՛տ աննշան բան մը եղաւ: Հազիւ քանի մը ամիսներ անցած, Փառէն վարդապետ պատեհը գտածի պէս հանգիստ տեղաւորուեցաւ իր Թեմին մէջ, եւ անկէ ի վեր, ամբողջ տարիներ կը շարունակէ այդպէս, միշտ համեստ, անձայն ու աննշմար:

Ինչ որ կ'ըլլայ սովորաբար առաջնորդական պաշտօնի վրայ գտնուող քիչ մը ամէն եկեղեցականի համար, առանց արժանիքի ու կարողութեան խտրութեան, անծանօթ կը մնայ իրեն: Որչափ որ կը յիշեմ, տակաւին ո՛չ մէկ Թերթ անպաստ Թղթակցութիւն մը հրատարակած է Փառէն վարդապետի պաշտօնավարութեան մասին, ո՛չ մէկ Թեմական գանգատի պէս բան մը ուղղուած է անոր դէմ: Ընդհակառակը միշտ գովեստ, շնորհակալութիւն, ամէն անգամ որ առիթ մը ծագելու ըլլար:

Պէտք է ընդունիլ որ առանց իրական արժանիքի մը՝ ո՛ եւ է եկեղեցականի անկարելի պիտի դառնար ա՛յս աստիճան լաւ պայմաններով շրջապատուած պաշտօնավարութիւն մը ունենալ: Ու Փառէն վարդապետի գործունէութեան մօտէն տեղեակ անձեր իրենց նամակներով շարունակ սա ապահովութիւնը կը ներշնչեն մեզ թէ իրապէս ունի այդ արժանիքը, ինչպէս նաեւ բարեհամբոյր բնաւորութիւն մը եւ վարչական կարողութիւններ՝ որոնք անշուշտ մէկմէկ պատճառ աւելի եղած են իր յաջողութեան:

Այդչափ համակրութեան, այդչափ գընահատութեան իբր պսակում, Սղերդի գաւառային ժողովը վերջերս Վիճակին Առաջնորդ ընտրեց Փառէն վարդապետը, որ քանի տարիներէ ի վեր իբր Տեղապահ միայն կը մնար Թեմին գլուխը: Ու կրկին այդ ընտրութեան միջոցին ալ ոչ մէկ Թղթակցութիւն երեւցաւ իրեն դէմ: Միշտ համակրանք, միշտ սէր ու շնորհակալութիւն այն բազմաթիւ օգտակար կարգադրութեանց համար որոնցմով օժտած էր այդ լքուած Թեմը, հակառակ նիւթական միջոցներու եւ տրամադրելի մարդոց պակասին: Իր մէկ գնահատելի ու գաւառներու մէջ մանաւանդ չա՛տ յարգի համարուող յատկութիւնն ալ սա է որ դրամը չի սիրեր բնաւ, եւ նոյն իսկ, ինչպէս Թղթակիցներ կը հաւաստեն, տակաւին ամսականներուն մէկ աննշան մասը հազիւ գանձած է պաշտօնի անցած օրէն ի վեր: Աղքատ Թեմի մը մէջ, ինչպէս է Սղերդը, այս օրինակ յատկութիւն մը բընական է որ ոսկիի արժէք պիտի ստանար. պէտք չէ մոռնալ մանաւանդ սա կէտը թէ Սղերդի նախորդ Տեղապահներ իրենց պարտաւորութեան գլխաւոր կէտը նկատած են միշտ ամսականի խնդիրը, եւ միջոցներու մասին չեն վարանած զանոնք գանձելու համար:

Փառէն վարդապետ ճիշդ հակառակ ընթացք մը բռնեց, եւ ինչ դրամ որ անցաւ ձեռքը, յատկացուց Վիճակին կամ կրթական յարկերուն եւ կամ եկեղեցին, որոնք բաւական լաւ կացութեան մը մէջ կը գտնուին ժամանակէ մը վեր:

⁂

Տարօրինակը հոն է սակայն որ հակառակ այդ անշահախնդիր ու խղճամիտ պաշտօնավարութեան, Պատրիարքարանը Փառէն վարդապետի քիչ ձեռնտու գտնուեցաւ: Պաշտօնի անցած օրէն սկսեալ, վարդապետը շարունակ շեշտեց որբանոցի մը հաստատման պէտքը եւ այդ նպատակաւ նպաստ խնդրեց Պատրիարքարանէն, բայց իր խնդրանքները միշտ անպատասխանի մնացին: Փառէն վարդապետ կը փափաքէր ո՛ եւ է յարկի մը տակ հաւաքել Թեմին անոք տղաքը, որոնք փողոցներու մէջ կ'խնային կ'եղէին ժամանակնին սպաննելով, եւ գերի դառնալով կարգ մը աղտոտ ունակութեանց: Միւս կողմէ, այդօրինակ յարկ մը տեսակ մը ձեռնտուութիւն պիտի ըլլար շատ մը չքաւոր ու զաւկի տէր ընտանիքներու, որոնք գոնէ իրենց տղոց կրթութեան, պատսպարութեան եւ ուտեստին նկատմամբ քիչ շատ ապահովութեան մէջ պիտի ըլլային: Բոլոր ասոնք ի զուր վարդապետը տեղեկագրեց Կեդր. Վարչութեան, ի զուր թերթերը արձագանգ եղան ասոնց մասին գրուած Թղթակցութեանց, ի զուր հանրագիրներ յաջորդաբար ղրկուեցան Պատրիարքարան: Ամէնքն ալ ապարդիւն մնացին:

Ու տարիներով այս այսպէս տեւեց: Պատրիարքարանը մինչդեռ իրարու ետեւէ գոհացում կուտար տարբեր համայնքներէ հասնող նմանօրինակ խնդիրքներու, միշտ անտեսեց Սղերդի Թեմը: Այսօր, նամակ մը կը տեղեկացնէ մեզ թէ այդ յաջորդական մերժումներէն վերջ, Փառէն վարդապետ վերջապէս տեղական միջոցներու ապաւինելով բացած է պէտք եղած որբանոցը, եւ սկսած է հաւաքել Վիճակին անոք տղաքը՝ որոնց մտքի ու մարմնի մշակման գործը ուղղակի իր հսկողութեան տակ պիտի յանձնէ կարող ձեռքերու:

Այս քայլը գովելի է անշուշտ, բայց պէտք է ընդունիլ որ քիչ մըն ալ անխորհրդաբար առնուած է: Որբանոց մը բանալ, դպրոց մը բանալ դժուար չեն անշուշտ. էականը ո՛չ թէ ատոր մէջ կը կայանայ, այլ անոնց նախանձելի եւ կամ գոնէ բաւականին գոհացուցիչ վիճակով մը յարատեւելուն մէջ: Արդ, Փառէն վարդապետ ինչ ապահովութիւն ունի թէ պիտի կրնայ ատանկ վիճակի մը հասցնել իր բացած հաստատութիւնը: Իր յոյսը երբեք չի կրնար տեղացւոց վրայ դնել, որովհետեւ մարդիկը ինքնին նիւթական լաւ պայմաններու մէջ չգտնուելով չեն կրնար ուզուած չափով բանալ իրենց քսակին բերանը: Իսկ քանի մը մատի վրայ համրուելիք բարեկեցիկներն ալ ատանկ բաներու ականջ կախելու բարի սովորութիւնը չունին:

* *

Նկատի առնելով այս կէտը, ինքնին բացորոշապէս կ'երեւայ թէ Փառէն վարդապետ այդ որբանոցը բանալով, ամբողջ յոյսը Պատրիարքարանի նպաստին վրայ դրած է: Այդ յոյսը սնուցանելու համար ո՛չ ոք կրնայ զինքը մեղադրել, որովհետեւ ստիպուած էր որբանոցը բանալու: Լատին կրօնաւորներ վերջերս քանի քանի անգամներ աշխատած էին իրենց վարած հաստատութիւնները քաշել տեղւոյն անոք տղաքը, գործ մը որ շատ դիւրին կը դառնար ազգ. պատշաճ հաստատութեան մը չգոյութեան պատճառաւ: Նոյն իսկ քանի մը հեղ Փառէն վարդապետ պարտաւորուած էր կառավարութեան միջոցաւ ետ առնել լատիններու ձեռք ինկած տղաքը: Այսօրինակ իրողութեան վրայ է որ որբանոցը բացուեցաւ: Վաղը եթէ այդ յարկը, նըպաստի չգոյութեանց պատճառաւ ստիպուի փակել իր դուռները, կրկին նոյն անպատեհութիւնները պիտի ծագին, կրկին նոյն որսորդութիւնները տեղի պիտի ունենան լատիններու կողմէ: Ինչո՞ւ Պատրիարքարանը չաշխատիր պահել այդ հաստատութիւնը, ինքնին այս աստիճան կարեւոր ու մանաւանդ անհրաժեշտ:

ԱՐԱՄ ԱՆՏՈՆԵԱՆ

Նամակատան մէջ.

—Գործի թուղթե՞ր են, տիկին, կը հարցնէ պաշտօնեան:

—Այո՛, պարոն:

—Առանց արժէ՞քի:

—Այո՛, իմ ամուսնական պայմանագիրս է:

ՍԻՈՆ
ԵՒ
ԱՆՔՆՆԵԼԻ՛Ն ԱՍՏՈՒԱԾ

Սիո՛նը:

Երուսաղէմի սուրբ եւ խմորն բարձրութեանց ամէնէն խորհրդաւոր ու վաղնջական է Սիոնը՝ ինք ստուգաբանմամբ բարձրութիւնը (*), Դաւիթի քաղաքին Կապիտոլը, որուն աջակողմը ուրուագծուած կեցած է իբրեւ միւս Տարպէյ մը՝ Գեհոնի տխուր ձորը: Յեբուսայեցիներուն այդ հին միջնաբերդը՝ Սիոն դարձած է աժգոյն ամփիթատր մը վանքերու եւ վանկներու, մշակեալ ու անմշակ հողերու, պարսպապատերու եւ հնախօսական աւերակներու, որոնց վրայ հակադիր եւ կրօնական պերճութեամբ կը նային Դաւիթի լայնավէմ ու Ս. Յակոբեանց մեծատարած վանքն Հայոց:

Հրէաներուն Տակիտոսն՝ Յովսեպոս կը հաստատէ որ «Սիոն եւ Ակրա կեցած էին իրարու դէմ՝ բաժնուած ձորով մը, որուն կը յանգէին տուներուն շարքը»: Սիոն, գէթ մինչեւ Քրիստոսի ժամանակը, էր հին քաղաքին ամէնէն նշանաւոր եւ բարեզարդ մասը. Սիոն Երուսաղէմի նախապատիւ վայրն էր նշանաւոր շէնքերով դրուած. անոր վրայ էր ճարտիկ Յեբուսացիներուն միջնաբերդը, որ ընդ երկար ձանձրատուր եղաւ Իսրայէլի եւ որ ի վերջոյ առնուեցաւ Դաւիթէն (Թիւք, ԺԳ. 29. Յես. ԺԵ. 63, Դատ. Ա. 21): Ինք՝ Բեթղեհէմցի մեծ մարմնաքնարը՝ շինեց հոն իր բնակարանը եւ հո՛ն կեանք վարեցին հազարէ աւելի տարիներ Իսրայէլի երկիւղած թագաւորները: Հո՛ն Սիոնի վրայ նոյնպէս թաղուեցաւ Դաւիթ եւ իր յաջորդներէն 14 անձինք:

Սիոնի այս պատմական բարձունքին վրայ կառուցուած միջնաքաղաքը հետզհետէ առած է շատ մը անուններ: Յեբուսացիներուն առեն ըսուեցաւ Յեբուս, ապա քաղաք Դաւիթի ու Երուսաղէմ. Յովսեպոս կ'անուանէ զայն «վերին քաղաք» յաւելլով նաեւ թէ իր ժամանակը ճանչցուած էր ան իբրեւ «վերին վաճառանոց»: Իսկ այժմ մեծ մասամբ Սիոնի վրայ լրացած է Երեմիայի մարգարէութիւնը—Սիոն պիտի հերկուի արտի մը պէս:

Պարապ թէ արտ, Սիոն միշտ բարձր եղած է այս սուրբ նահանգին լեռներուն մէջ, եւ իբրեւ այնպիսի՝ կրնայ բարձրացնել զի՛ս ալ Ս. Յակոբեանց բարձրադիր վանքին այս նուիրական եւ ցածուն խուցերուն մէջէն, ուր քանի մը ամիս է կը բնակիմ՝ թառած իբրեւ սարեկ յատուկ եւ ինկած ալ կամաւ միտքի ու սիրտի բաւական բարձրութեան մը. այո՛, կրնայ բարձրացնել զի՛ս ալ պահ մը գէթ կրօնքի զգոյշ եւ զգաստ թեւերուն ներածին չափ. իր ձայնաւոր անունը այդ վսե՛մ յա՛ղթ ու յաւիտենակա՛ն թեւերուն վրայ, ո՛չ ապաքէն դարձած է տիեզերական ու բացարձակ իմն քան զԼիբանան եւ քան զՄոն Պլան, Սաղմոսի եւ չարականներու խնկածրար բանաստեղծութեամբը:

Ինք հին առեն ամէնէն բարձր ու հիմա ամէնէն վսեմ մասն է այս քաղաքին՝ իր ամուր դղեակներովը, պարիսպներովը, գերեզմաններովը ու հին Հայոց վանքերովը, նաեւ մեկուսացեալ մատենական վեհութեամբը, ուր Իսրայէլ մը կը կարդացուի: Սիոնի նահապետ ուսերուն վրայ նոյնպէս Դաւիթին եւ իմաստուն Սողոմոնին զրուցական դամբաններէն զատ հազիւ քանի մը սեմապղտոր հնութիւններ, մզկիթներ, ամփոփ պարտէզներ՝ ցանուցիր տուներու եւ վայրավատին մարդաբնակութեանց հետ կը դիզուին ատուրաբար Յեբուսացիներուն եւ Դաւիթի Ահիրամ բերդին օձիքին ի վար, որուն խորափեալը կը հսկէ միշտ երկիւղ մը եւ կատարեալ փառք մը աստուածապետական: Այդ հողագոյն բերդին լայնախիստ ու քառակուսի պարզութիւնը ամրութիւնը եւ հաստահիմն անանթեւելի վեհութիւնը՝ շատ կը նմանի անոր նախահիմնողին Սաղմոններուն անտեղիտալի պա՛րզ վսեմութեան, նոյն վեհ եւ սուրբ հոգին՝ հոս այս դղեակին խոր եւ անկենդան աչքերուն վրայ խարացեալ, հին մարգարէին երկնահայեցիկ ակնողութեան ճառագայթումներով բարձրացեալ: Կարդացէ՛ք ՃԳ. Սաղմոսը՝ ըմբռնելու համար այդ հոգին, որ երկու բառով կը չափէ նախիրէն զէնքերը.—Ո հայի յերկիր եւ տայ դողալ սմա, մերձեսցի ի լերինս եւ ծխեսցին:

Բարակոյտներով, կումբ կումբ գըմբէթներով, այս Սիոն սուրբ քաղաքին առաջակողմ ա՛նկն է հակայ, որով ինք հինն Յեբուս եւ նորն Երուսաղէմ կ'ողջունէ Մովաբի լայնակող լեռներէն արձակուած այն մեծ աչքին՝ արեւուն՝ նախկին ակնարկները: Մովաբի սահմանակալ այդ ստուար շղթաներէն մինչեւ Սիոն 10 ժամու ճանապարհ է, այլ այդ երկու բարձրութեանց մէջ անջրպետն հազիւ երկեակ մը ժամու կը թուի, այնքա՛ն վճիտ ու թափանցիկ է մէջտեղի սուրբ օդը, այնքա՛ն ամայի եւ հուպ ընդ հուպ բլուրներով խառնուած ծոմագած է այդ հեռաւորութիւնը եւ այնքա՛ն կը հողդիմայ, կը թեթեւնայ ու կը թռչի հոս մարդկային աստուածամերձ սնոտութիւնը: Նստած տանս աւերակոյտէն, որ թերեւս երկրորդական մարգարէի մը ճգնարանը կամ սուրբի մը անձաւն է Սիոնի արեւելակողմ զառիվայրին ճիշդ մէջտեղը՝ չորս ժամու ճանապարհ մը առած օրակէտ արեւելքին ներքեւ կը ձգի ձորն Յովսափատի խոր՝ ծովային անդունդին խորութեամբ մը խո՛ր սպրդած պառաւ եղերքներով, մէկ կողմէն քանի մը կաւաման ցրտատեսք գիւղերով եւ աջակողմէն հեղեղատի մը հեռաւոր եւ հաստ լիմոններով, որ կը քարացնեն հոն 3000 տարիի մը կիսամահ դիւցազներգութիւնը՝ ինչ ու մ'ինչ, իսկ առաջակողմը կը պատեն ճա՛ղ ճա՛ղ բլուրներ՝ ցածուկ եւ սա հասարակ անմշակ մինչեւ ի ծովն բացխիկ Աղեկալ եւ ի Մովաբ սկայախորան. կանանչեն Գեթսեմանեայ անմահ լեռը կուտայ առանց փառք մը զուարթ եւ խաղաղ, մինչ աւելի խորունկ կանանչ մը՝ կը նայի իրենց այլ ակակերպ ու այլահայեաց կողմերովը՝ Խոմէրի գեղեցիկ մզկիթը (*), Հրէից հնաձեւ սինագոգները, ռուսական ոսկեգմբէթ եկեղեցին, Երուսաղէմի հրէաթաղն ու Հայոց վանքին լայն գմբէթները, իսկ աւելի հեռաւոր աջակողմէ մը կը խայտայ Բեթղեհեմի զուարթ ու կայտառ ճանապարհը, որ ունի կեանքի մը հրապոյրն իր նուիրական անցեալով եւ ընդարձակելի ներկայովը: Եւ ասոնց ամէնուն վրայ տաղտկօրէն թառած է տակաւին ձմերային լերկ ամայութիւն մը, զոր հազիւ ամիսէ մը պիտի լրջացնեն գարունին ցնծագին մասները նախշուն:

Խոնարհ, աժգոյն եւ սեւակախ այս բանաստեղծութեանց մէջ՝ ինք անխոնարհելին Սիոն միշտ վեհ եւ վսեմ կը թուի նո՛յն իր պատուանդանին եւ անբաժ կոյտուածներո՛վ իսկ, մանաւանդ անոնց որ աստուածաշնչական սիրով մը ընկուած են միանգամ իր անցեալին իր պահպանողական պատմութեան, միա՛յն Սաղմոսը կը բաւէր պահելու համար զինքն՝ իր այդ վեհութեան ու վսեմութեան մէջ: Քրիստոնեայ վանականներ շրջապատած են Սիոնի այս անբաժ ու խորհրդաւոր կոյտուածներէն կարեւոր պատառներ նոր անջրպետներով, առանց մին՝ Օգոստինեանց ստացուածքը՝ կը պարունակէ քանի մը մետր խորութեանց ներքեւ թաղուած Դաւիթի ժամանակէն աշտարակներու եւ պարիսպներու հնածոյքներ, զոր պեղելով գտնուած, ճշգրտուած եւ ապա նորէն հողածածկած են: Միւս մը մեր Հայոց վանքին [illegible] ստացուածքն է, ու կը թուի վայրն Հռոմէական թաղամասի մը կամ ստորանքի մը՝ իր անձաւուտ ներքնայարկերովն եւ գետնանցքներովն, զորս քննասիրած ենք անձամբ երկու ամերիկացի երկրաբաններու հետ: Ասոնցմէ սապարեզ մը վե՛րն է՝ Սիոնի ճիշդ առաջին կատարին վրայ՝ Դաւիթի եւ Սողոմոնի գերեզմանները պարփակող լայնադիր ու առաքելական կառոյցը, որ կ'ըսուի Սիոն-Վերնատուն եւ ուր կը բնակի պահակօրէն սասանհնաշնորհեալ ցեղ մը Արաբ՝ Սիոնցի անունով որակուած մերձնմերէն: Միջնադարեան նոր եւ հին շուրջ շէնքերու մը մէջ՝ ինք ունի միջնադարեան խրթին գլխակի մը երեւոյթն եւ խոհունութիւնը կարկառա՛ն, վիպակա՛ն, կրօնակա՛ն ու կարի պատմական եւ խորհրդական. սե՛մ բաւէղ մը Աստուածընկալ՝ Մելքիսեդեկէն, Ադոնիսեդեկէն ի Դաւիթ, ի Սողոմոն եւ անտի ի Յիսուս ի Հոգին Սուրբ եւ ի դարն քանահորդ ամենայն մը. այդ հի՛ն, կարի՛ հին օրերէն ցայսօր եղած է Սիոնի վերնատունը խըրոխտ անհաստոյց եւ ամէնաստացիկ բաժին մը քրիստոնէին, մահմետականին, Հրեային, Հայուն, Յոյնին, լատինին եւ այլն, որ խռովքանքներն իր տեսակէտէն կուզայ նկատել ու խորադիննել զայն իր այժմու Թանգարանական ձեռքին տակ: Այդ Ս. Թանգարանին պատմութիւնն է որ կ'ուզենք հոս համառօտել ըստ առաձեռն աւանդներու:

Երուսաղէմ ԸՆԴՈՒՇՏ

(Մնացեալը յաջորդով)

(*) Սիոն՝ բարձրութիւն ըսել է:

(*) Հին Սողոմոնեան տաճարին տեղը:

ԳԻՏԱԿԱՆ ԺԱՄԱՆՑ

ՊԷՏՔ Է ԾԽԵԼ

Վերջերս անգլիական լրագիրները նորէն կը ջատագովէին երբեմն ջերմագին ընդունելութիւն գտած սա կարծիքը թէ, ծխախոտը համաճարակներէ զերծ կը պահէ մարդը: Իբր օրինակ առաջ կը բերուէին Պրիսթոլի, Լոնտոնի եւ Լիվրբուլի ծխախոտի գործարաններուն մէջ աշխատող գործաւորները, որոնք ծաղկախտէ, ինֆլուէնցայէ եւ թոքային ամէն տեսակ հիւանդութիւններէ զերծ կը մնան: Անգլիական լրագիրները կը հաւաստեն թէ այդ ախտազերծութիւնը կ'ունենան նոյն իսկ այն բնակիչները, ուր հաստատուած են ծխախոտի այդ գործարանները:

Միեւնոյն առեն, Ֆրանսայի մէջ, բըժիշկ մը, որ դեղագործութեամբ ալ կը զբաղի, վերջերս կը յայտարարէր թէ ծըխախոտին ծուխը օգտակար է: Իր կարծիքով, այդ ծուխը արգելք կ'ըլլայ փոխանցիկ հիւանդութեանց միքրոպներուն զարգացման. թեթանոսին եւ թիֆոյին միքրոպները կը դիմադրեն անոր ազդեցութեան, բայց կեղծմաշկի, կրիպի, թոքախտի միքրոպները տեղի կու տան:

Այս կարծիքը յայտնող բժիշկը, որ Տրենօն կը կոչուի, անտարակոյս չի յաւակնիր ծխախոտի գործածութեամբ բուժել կրիպ ու կեղծմաշկի նմանակայ եղողները եւ թոքախտաւորները: Առ այժմ չէ ուզած անհունապէս ընդլայնել իր գիտութեանց շրջանակը եւ մէկ անգամէն գիտական աշխարհը զարմացնել լայն եզրակացութիւններ հանելով: Բժիշկը ուսումնասիրած է մանաւանդ միքրոպներու՝ մարդուս բերնին մէջ ունեցած զարգացումը եւ համոզում գոյացուցած է թէ ծխախոտը ախտազերծ յատկութիւններ ունի: Բժիշկ մը եթէ ծխէ, տարափոխիկ հիւանդի մը այցելելէ առաջ եւ անոր քով հեռանալէն յետոյ նորէն սիկառ մը ծխէ, ամէն վըտանգ հեռացուցած կ'ըլլայ, այսպէս ծըխախոտը իբր ախտամերժ ազդակ մը կը ծառայէ բազմաթիւ հիւանդութեանց մէջ:

Այս յանդուգն տեսութեան վրայ ինչ կը խորհին Պ. Տրենօի պաշտօնակիցները: Անոնցմէ մէկը, որ ընդունուած աւանդութիւններէն շեղիլ շատ չի սիրեր, Տօքթ. Էտկար Պէրլյեօն իր կարծիքը կը յայտնէ այդ մասին, յայտարարելով թէ գիտական խնդիրներու մէջ իրողութիւնը միայն նշանակութիւն ունի: Այդ բժիշկը կը կարծէ թէ դիտողութիւնը չի բաւեր Տօքթ. Տրենօի առաջ բերած տեսութեան պէս նոր տեսութիւն մը հիմնելու: Պէտք է բազմաթիւ փորձեր կատարուին, մեզ համոզելու համար թէ ծխախոտին ախտազերծութիւնը իրական է եւ անիկա ո՛չ թէ մէկ պարագայի, այլ բազմաթիւ պարագաներու մէջ:

Փորձուած իրողութիւններու շարքն է որ կը պակսի, որով Պ. Տրենօի պարզած տեսութիւնը այնքան համոզկեր հանգամանք մը չունենար: Մնաց որ, Պ. Տրենօի կարծիքով, եթէ կարելի է կարգ մը հիւանդութիւններէ զերծ մնալ, ծխելով, միւս կողմէ խել մը հիւանդութիւններ ալ ծխելու մոլութենէն առաջ կու գան:

Ծխախոտը, երբ գործածութիւնը չափազանցուած է, ամենազէշ թոյնն է: Տեսողութիւնը կը տկարացնէ, մինչեւ կուրութեան նմանելով ծխամոլը, անտարակոյս բուժելի կուրութեան մը, եթէ ժամանակին դարմանուի: Եթէ սրտին վրայ գործէ իր ազդեցութիւնը, սրտի անբուժելի հիւանդութիւն մը առաջ կը բերէ, որ այնքան կեանքերու յեղակարծ զրաւման պատճառ կ'ըլլայ: Ուղեղին վրայ կ'ազդէ, զայն թմրեցնելով, այնպէս որ ծխամոլ մը մեծ դժուարութիւն կը զգայ հրաժարելու իր սովորութենէն: Քթախոտ քաշողները ամէնէն աւելի չեն կրնար ետ կենալ իրենց սովորութենէն. հիւանդներ եղած են՝ որոնք չդիմանալով քթախոտի զրկումին, յիմարանոցի մէջ ինկած են: Բոլոր ծխողները դիտած են որ իրենց յիշողութիւնը կը նուազի, ու միայն յիշողութիւնը չէ որ կը վնասուի, այլ մտաւորական բոլոր կարողութիւնները:

Հիմա բաղդատեցէք Պ. Տրենօի ցոյց տուած առաւելութիւնները, ծխելէն առաջ եկած, այն անպատեհութիւններուն հետ, որոնք ծխամոլութեան արդիւնքն են, եւ ըսէք թէ բանաւո՞ր է քաջալերել ծխամոլները: Մնաց որ, ինչ հարկ կայ այդ բանին. մարդոց մէկ փոքրամասնութիւնը միայն ծխախոտ չի գործածեր այսօր:

Պէ՞տք է բժիշկներուն եւ հիւանդապահներուն յանձնարարել այս նոր հականեխականը՝ ծխախոտը: Եթէ անիկա կը սպաննէ բերնին միքրոպները, միւս կողմէ ձեռքը լաւագոյն միջոց մը կը հանդիսանայ բերնին մէջ փոխադրելու միքրոպները, երբ փոշելից առարկայի մը կը դպչի կամ գրչակալ մը ու որ եւ է բան կը բռնէ: Եւ այդ ձեռքն է որ սիկառը կամ սիկառէթը բերան կը տանի ծխելու համար:

Հետեւաբար, Պ. Տրենօի կարծիքը թէ ծխախոտը կրնայ օգտակար ըլլալ մարդուս, շատ տարակուսելի է. ո՛չ մէկ ապացոյց կը հաստատէ այդ օգտակարութիւնը, ընդհակառակը, պատճառած վնասները դէթ ակներեւ են առ այժմ:

ԿԵԱՆՔԸ ԳԱՒԱՌԻ ՄԷՋ

ՔԱՌԱՍՈՒՆՔ ԽՈՍՏԱՑՈՂՆԵՐ

Սեւլաղ իր բազմամարդ ժողովուրդով, դաշտենի գիւղով եւ առատաբեր ճոխ հանդամանքով իրեն կը ձգէ շատերը, ինչպէս իր գեղակերտ գմբեթարդ տաճարներով հնամենի եւ փառաւոր մենաստաններն ալ հաւատաւոր ժողովուրդին հոգին իրեն կը քաշեն: Իրականութիւն մըն է թէ ուրիշ քաղքի ժողովուրդներէն աւելի եկեղեցասէր է եւ դուրգուրացող վանքերու վրայ: Սեւլաղցին ձիւն ձմեռ չի կարկամիր, եւ ամառուան կիզիչ արեւակէն չի պարտասիր եւ ամէն օր գունդ գունդ կը դիմէ իր ուխտատեղերը. մանաւանդ շատերը Ս. Նշանին կը խոստանան քառասուն օր փութալ ուխտի եւ երկրպագութեան: Սեռի տարբերութիւն, հասակի խտրութիւն,

---

— 64 —

ԹԻՒՂ ՄԱՐԹ

ՌՕԶ-ՄԱՆՕՆԻ ՎՐԷԺԸ

Ժ

ԺԱՆ ՔԼԵՐԺԱՆԻ ՎՐԷԺԸ

Վիլլօրիէ լուռ մնաց պահ մը ու յետոյ ըսաւ.

—Ռէժին քեզ կը սիրէ, այնպէ՞ս չէ:

—Այո՛, կը սիրէ: Ամէն ինչ կը յայտնէ ինծի այդ սէրը: Կը զգամ թէ խոստովանութիւնը իր շրթունքներուն վրայ կուգայ եւ երկար ատեն չպիտի կրնայ պարտըկել զայն:

Վիլլօրիէ գլուխը ծռեց ընկճուած ու պահ մը լռելէ յետոյ, ըսաւ.

—Լա՛ւ, երջանիկ եղէք երկուքդ ալ: Իր սիրտը գողցաք ինծմէ եւ ես հիմա ուրիշ զգացում չեմ կրնար տածել ձեր նկատմամբ, եթէ ոչ ատելութիւն:

Ու պահ մը յետոյ յարեց.

—Գէթ ապահով եմ թէ ընդհուպ պիտի մոռնամ այդ սէրը:

Ու երկու հակառակորդները բաժնըւեցան իրարմէ: Վիլլօրիէ իր խցիկին մէջ աթոռի վրայ կեցած ու ձեռքերը որուն վրայ դրած՝ կ'արտասուէր: Երբ քիչ մը հանդարտեցաւ, խոր երազանքի մը մէջ ինկաւ: Ժամերը կը սահէին ու ինք տակաւին խորասուզուած էր մտածումներու մէջ: Վերջնական որոշումը տուած էր ալ եւս. խորունկ հառաչ մը արձակելով մրմնջեց.

—Այո՛, այսպէս պէտք է ընել... չպիտի վարանիմ... Ինծի այնպէս կը թուի թէ Ռէժինի պատիւը կը փրկուի, եթէ այդ որոշումս ի գործ դնեմ:

Ու Վիլլօրիէ նետուեցաւ իր անկողնին վրայ, աչքին առջեւ բերելով Ռէժինի ու Կլյօմի պատկերը՝ գիրկընդխառն: Սիրային խօսքերու եւ համբոյրներու ձայներ լըսել կը կարծէր:

—Ո՛չ, չեմ ուզեր տեսնել զանոնք, չեմ ուզեր լսել զանոնք, մրմնջեց:

Վիլլօրիէ ջղային զօրաւոր տագնապ մը ունեցաւ, որուն հետեւանքը եղաւ նուաղում:

Կլյօմ կէս օրին Վիքթոր-Մասէ փողոցի բնակարանը գնաց: Չէր կրնար ամբողջ օրը անցընել, առանց լուր առնելու Ռէժինի վրայ: Մանկամարդ աղջիկը առտուն քնացած ըլլալով՝ դեռ նոր արթնցած էր: Աչքերը բացած ատեն իր սնարին վերեւ Պրիւլօն չտեսաւ, այլ իր մայրը:

—Չար աղջիկ, չար աղջիկ, ըսաւ Մարիան:

—Ներեցէք մայրիկ, ներեցէք մայրիկ:

Մայր ու աղջիկ իրարու գիրկ ինկան: Այդ պահուն Կլյօմ ներս մտաւ, բայց Մարիանի ներկայութիւնը նշմարելով, ուզեց դուրս ելլել: Ռէժին կանչեց զայն:

—Կլյօմ, բարեկամս, դուրս մի ելլէք:

Ռէժինի աչքերը անճառ արտայայտութիւն մը առած էին, քիչ մը տխրականով լեցուած:

—Քովս եկէք, բարեկամս, յարեց Ռէժին, անկողնիս մօտ, որպէս զի մայրս ալ լաւ լսէ զիս:

Ու յետոյ մօրը ուղղելով խօսքը, ըսաւ.

—Կը տեսնես մայր, միշտ կը սիրէ զիս... Կը սիրէ զիս, հակառակ անցեալին դէմ յիշատակներուն... Ոչինչ խախտած է իր սէրը եւ վստահութիւնը իմ վրաս:

Մարիան բռնեց Կլյօմի ձեռքը, եւ երկու անգամ համբուրեց զայն, մինչ այս վերջինը ատեն չունեցաւ իր ձեռքը ետ քաշելու:

—Օ՜հ, տիկին, ինչ կ'ընէք:

—Դուք միխիթարեցիք իմ աղջիկս ու փրկեցիք զայն: Ա՛հ, պարոն, ինչպէս յայտնեմ իմ երախտագիտութիւնս:

—Մայրիկ, պէտք է գիտնաս որ ես երբեք չեմ սիրած Վիլլօրիէն, այդ անարժան մարդը: Երբեք չեմ ուզեր որ ըսեն թէ երբեմն սիրած եմ այդ մարդը: Կլյօմը եւ միայն Կլյօմը սիրած եմ միշտ:

—Ռէժին, դողաց Կլյօմ յափշտակուած:

—Այո՛, ձեզ միայն Կլյօմ...

—Օ՜հ, Ռէժին, Ռէժին, կ'ըսէր Կլյօմ բոլորովին այլայլած:

—Խեղճ բարեկամս, զգուշացէք ինքզինքնիդ շատ երջանիկ զգալէ: Եթէ դուք մոռցած էք անցեալը, ես երբեք չպիտի մոռնամ զայն եւ ձեր կինը չպիտի կրնամ ըլլալ...

Ռէժին լռեց: Կլյօմ իր ձեռքերուն մէջ բռնած Մարիանի ձեռքերը, ըսաւ.

—Եւ դուք իբր իր մայրը ըսէք իրեն թէ երբեք չեմ հաւատացած իր յանցաւոր ըլլալուն, մանաւանդ որ իր կեանքը չի կրնար աղտոտել սիրային վաղանցիկ մոլորումէ մը: Իրեն հասկցուցէք թէ Ռօզ-Մանօն եթէ ապրէր, նոյն ինքն պիտի թոյլատրէր մեր ամուսնութիւնը:

Կլյօմ լռեց պահ մը ու յետոյ յարեց.

—Այո՛, կ'ուզեմ որ Ռէժին իմ կինս ըլլայ, քանի որ կը սիրէ զիս եւ ես միշտ սիրած եմ զայն: Սակայն պայման մը պիտի առաջարկեմ:

—Պայմա՞ն մը:

—Այո՛, մտիկ ըրէք:

Ու Կլյօմ ոտքի ելլելով՝ խօսքը ուղղեց մանկամարդ աղջկան:

—Իմ ամենամեծ երջանկութիւնս պիտի ըլլայ ձեզի հետ ամուսնանալ, Ռէժին, սակայն խոչընդոտ մը կայ մեր միջեւ, խոչընդոտ մը, որուն շարժառիթը ձեր կամքը չէ եւ ոչ ալ Ժան Վիլլօրիէի ձգած տխուր յիշատակները, քանի որ կը յայտարարէք թէ բնաւ չէք սիրած զայն:

—Ուրեմն ինչ խոչընդոտ կայ, հարցուց Մարիան, երկչոտ շեշտով մը:

(Շարունակելի)

գործի մրգերք եւ այլն նշանակութիւն չունին, բաւ է որ անգամ մը քաշուեցանք խոստացեր են. մէկը իր հիւանդին, ուրիշ մը ղուրպէնին, երրորդ մը զաւակ ունենալու տենչին, ուրիշներ գործի յաջողութեան, ծերն իր մեղքի քաւութեան համար, որ տարիներու ընթացքին մէջ բարդուած է։ Վերջապէս բռնեմեան անժառանգը, լքեալը, կաղն ու կոյր իրենց կարգին։

Երբ այգուն մեղմաղաղ արշալոյսը կը չարմղէ լերանց կատարներէն, եւ անոր յուշիկ կը տարածէ դաշտին վերեւ, անա ընդոստ կը զարթնունք եւ քնաթաթախ խարխափումով դուրս կը վազենք՝ արշալոյսին բոկբոկուն չաղերն ու չողերը ցրգռնուեր են Ս. Նշանի կողերուն վրայ, եւ անդին խուլ ու մեղմին դղրդիւն մըն էր որ, պատրպատ արձագանգներով կը տարածուէր. սա միտալուր փայտի կոչնակին տանկ տանկն է, գործի մը համբ ու անգիտակ իր վանք պաշտօնին։ Միաբաններ չարան չարան կը դիմեն աղերանքներու, հոն պատրաստուելու, շրթունքներու մեքենական բաբախումով որ, կ'ըսես, Տէր ներէ չրթունքս բանասալ...։ Դեռ Սեղանին առջեւ կը պլպլայ ձիթալից կանթեղը, նման վերջին շունչն աւանդող կեանքի մը։ Մէկը սեղանին մոմիկները կը կածկլուցնէ, ուրիշ մը խնկամոցէն բուրումի մը բեւեկնի հրաւոյր գործին կը յանձնէ, երրորդ մը քնարերգու Դաւթի սրտաբուխ տաղերն կը բարբառէ. վեղարաւորներ համրիչի կըծ կըծներով համապաղօրեայի նեւեւէները կը յանկերգեն, եւ կը սկսին ինչ միլանոյչ եւ գգլիչ թրթռումներ՝ Շնորհալւոյն շնորհալի Ջարթիքին, քանի քաղցր եւ հոգեզունց Առաւօտ Լուսոյին վէսալէսումները, որչափ վերապայլի բանաստեղծական կենսայորդ նախադասութիւնները անմահ չարականոցին. ու կը խոնարհին հոգեւոսուկ մեղեդիներուն օղակ օղակ հիւսկէնները, որոնք գեղեկին ու վսեմին մէջ թրծուին կը ցանցնուին վերերը, որոնք ու հոգիի անապատներուն մէջ ովասիս մը կազմելու. ու վեր չատ վեր կը բարձրանան ծառացած հոգիի զեղզեղներուն ու սրտի թունդ աղէկներուն հետ տաւիղին պէս անուշ ու մեկարոյր, գեղերով ու խուրձերով։

Բաւանք խոստացողներու դասակարգը տաճարի դռնէն մինչեւ կնդրուալիւներու չարքին չարակցած, սկսած են պաշտամունքի. ուխտաւորներու այս համախմբումը կը բաղկանայ ընկերային ամէն դասակարգէ, Ս. Հաւատքն է որ մասցնել կուտայ խտրողութիւնը, որով աղքատն ու հարուստ կ'արմկին կուշտ կշտի միեւնոյն տաճարին մէջ։ Հաւատքն է որ վառ կը պահէ հոգեւոր զգացումները, խրտու մը մտնելնե ամէնը։ Ս. Նշանի հրապոյրը դարերէ ի վեր աղդած է եւ կ'աղդէ, ու հաւատացեալներ յօժարափոյթ անձնատուր կ'ըլլան Ս. Նշանին, զի սա հիւանդներուն եւ ներքին վշտերու դարման փնտռողներու վերջին ապաստանարանն է. դուցէ խնդացողներ դանուին այս միամիտ հաւատքին վրայ, բայց խնդացողներ անոնք կ'ըլլան, ըլլանք հոգիի կեանքը չեն ուսումնասիրած. չուսումնասիրողներու ամբոխին մէջ պարուրուած մտքեր կը ծիծաղին հաւատացեալի դիւրահաւանութեանը վրայ, բայց խրապաշտութիւնով բուժողներ պէտք է ցոյց տան թէ կրնա՞ն բուժել բարոյական վշտերը, հոգեկան ցաւերը, կրնա՞ն սրտի տառապանքները ջերմացնել։ Բաւանք խոստացողի հոգիի ցնծութիւնը, որ Ս. Նշանի միամիտ հաւատքէն կը ծնի, կը ցնցէ ամբողջ բնութիւնը այն անձին՝ որ սիրով յարած փարած է բուժելի ներքին գաղափարին։ Խոր ու անւական հաւատք մը՝ որ կը հալեցնէ ամէնէն քարացած սրտերը, մինչ արժանի է յարգանքի։

Մաքուր ու ջինջ զգացումը մարմինէն եւ նիւթէն դուրս, կ'ընդունի զօրութիւնը բարոյականին, կորովը՝ մտքին, բարութիւնը՝ սրտին, տոկունութիւնը՝ ցաւերու ու կսկիծներու հանդէպ, եւ այս ամէնը հաւատքի ակերէն կը ստացուի։ Այս հաւատքով մնացողներ երբեք ծաղրելի չեն, այլ յարգելի. անոնք աշխարհէն եւ նիւթէն աւելի հոգին կը սիրեն ու անոր կը ծառայեն, եւ անոնք մեզի պէս աշխարհիկ հոգերու տակ ճնշուողներ չեն, պայծառ կը տեսնեն միջնոլորտը, որուն մէջ ապրողներն իրենց հոգիի կեանքին տաղջութեան տարրերն են։ Եթէ հոգին չղրէ եւ չցնցէ, այնքան ծունկի չեն խոնարհիր, չեն պաղատիր, ու արցունքով աղօթներ չեն թրծեր։ Ինչ մտամփոփութեամբ ամէնքը եկեղեցական հաւաքի մը աղօթքին տակ կը գալարին, կը թառալին եւ կը դդան գեր ի վեր բնաղդում։

Տաճարի խնկաւէտ միջնոլորտը գիս կը խեղդէր կարծես. արբեցած երկնահնչիւն տաղերու անընդհատ եղանակներէն, որոնք առաւօտէն ի վեր ականջս կը լեցնէին, դուրս ելլալու մարմաջը կը կրծէր սրտիս ծալքերը։ Ս. Նշանի վանքէն դուրս ա՛լ պայծառ կը շնչեմ ու կը ծծեմ առաւօտուն պաղշիկուն հովիկը, որ հիւսիսէն ու հարաւէն կարծես այցի ու մրցման եկած են, իսկ արեւելքոտիկմէն՝ ծուէն ծուէն ամպիկները ոսկեհուռ ու նկարուն աւետաւորներն են արեգակին։ Կը յառաջանամ կատարէն՝ ուր վերէն վար փռուած է փոշի վերմակ մը։ Բոլորը դողալար դաշտականներ դեղանուչ ալքրատով ու շանթով զեղով մը՝ հմայիչ դարաստան մը փռած են երկաստք։ Բայլերս կ'երկարեն եւ կը հասնիմ քաղաք. ամէն ոք նոր զարթնած է։ Դանուորս առջեւ փռուած դեռ կիսամիրկ առաւօտը կ'ողջունեն, բիւրաւ գործաւորներ բահ ու բրիչակ ուսերնուն վրայ դաշտ կը վազեն, գործաւոր ու վաճառական իրենց գործին եւ գործատեղին կը փութան։

Ակն Գ. ՎԱՐԴ. ԱՍԼԱՆԵԱՆ

Արտաքին Լուրեր

ԵՐՐԵԱԿ ԶԻՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ

Իտալացի դիւանագէտի մը յայտարարութիւնը.— Դաշնակցութեան նորոգութիւնը.— Փոփոխութիւններու նշանակալութիւնը։

Ինեբրանսատա Պեժի Բէնժալի Թղթակիցը նոյն քաղաքին մէջ տեսակցութիւն մը ունեցեր է Իտալացի դիւանագէտի մը հետ որ, կ'ըսէ, թէեւ Վիեննայի իտալական դեսպան Նիկրա կոմսը չէ, սակայն կատարելապէս տեղեակ է Երրեակ Զինակցութեան վերաբերեալ ամէն բաներու եւ այդ կազմակերպութեան մասնակցող տէրութեանց կողմէ հետզհետէ կնքուած միակողմանի գաղտնի յարաբերութիւններուն։ Թղթակիցը հարցուցած ըլլալով որ այդ դաշնակցութիւնը կնքուելու պահուն հաւանակա՞ն է որ փոփոխութիւններու ենթարկուի, իտալացի դիւանագէտը պատասխաներ է.— «Իմ գիտցածիս նայելով, Երրեակ Զինակցութեան տէրութիւնները կապող դաշնակցութիւնը բնաւ պիտի չփոխուի։ Եթէ ըլլայ իսկ, հասարակութիւնը մինչ տեղեկութիւն պիտի չունենայ, վասն զի այդ դաշնագրութիւնը պէտք է գաղտնի մնայ, բայց պիտի չփոխուի եւ իր պայմանաժամը պիտի աւարտէ, աւելի կամ նուազ երկար, առանց որ եւ է փոփոխութեան ենթարկելու։ Իրաւ է որ լրագիրները ըսին թէ այդ դաշնագրութեան տրամադրութեանց փոփոխութիւնը հաւանական է մեր պահանջումին վրայ՝ զոր ըրինք նկատողութեան առնելով մեր նոր ու լաւ յարաբերութիւնները Ֆրանսայի հետ։ Լրագիրները կ'ենթադրեն թէ իրենց բաղձանքները իրականութիւն կարծած են։ Իտալիոյ կառավարութիւնը բնաւ այդ տեսակ բանի մը վրայ չէ խորհած, եւ առիթը ալ այն կարգի պատճառներով՝ որոնց մեծ մասը բնաւ առնչութիւն չունին Ֆրանսայի հետ։ Իտալիա կարելի չէ նկատած եւ այդ նպատակով խօսած մը կամ խօսք մը երբեք չէ ըրած։ Ֆրանքօ-իտալական համաձայնութիւնը կնքուած ատեն, Ֆրանսայի կառավարութիւնը այդ տեսակ պահանջում մը չըրաւ. չընելուն համար ալ չատ պատճառներ ունէր։ Ֆրանսայի կառավարութիւնը գիտէ թէ ինչ են Երրեակ Զինակցութեան մեր վրայ դրած պարտականութեանց համեմատութիւնները ու չափը։ Եթէ մեզի հետ կապուիլ ուզած է, պատճառը այն է որ լաւ գիտէ թէ այդ պարտականութիւնները անհամատեղելի չեն այն նոր պարտականութեանց՝ զորս Իտալիա ստանձնած է Ֆրանսայի հանդէպ։ Դիւանագիտութեան մէջ հարկ է «երբեմն, դիտանալ թող տալու ատեւը՝ որուն համար եւ պէտք եղածէն աւելի խորհրդածելու չըլլալ։»

ՉԻՆԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐ

Անգլիոյ եւ Ֆրանսայի յարաբերութիւններ.—Թիեն-Ծինի մէջ.—Զինուորի մը պատմութիւնը։

Ռըվիւ համդէպը (նախկին Ռըվիւ տէ Ռըվիւ) պիտի հրատարակէ չինական դէպքերուն վերջին մասին պատմութիւնը՝ զոր գրած է Ֆրանսացի զինուոր մը։ Այդ պատմութեան մէջ, անհաւատալի մանրամասնութեանց հետ նաեւ կայ պարզ նկարագրութիւն մը անգլօ-ֆրանսական դժտութեանց վրայ՝ Թիէն-Ծինի մէջ։ Ահաւասիկ զինուորին գրութիւնը.

«Դեկտեմբերին զինեալներ, մանաւանդ Իտալացիները, օտար սեպհականութեան մէջ գինետուններ հաստատած էին։ Ապաքինը արգիլուած էր մեզի, բայց սպաները մեզի չէին հետեւեր խմածնիս տեսնելու համար։ Ալքոլը գրգռեց կռիւը, աւելի բուռն եւ նոր կռիւներ ծագեցան, եւ երկու ամիս անգլիական սեպհականութեան մուտքը արգիլուեցաւ մեզի։ Այդ առօրինացուցիչ տնօրինութիւնը նեղացուց մեզ, մանաւանդ որ պարտաւոր էինք անգլիական սեպհականութենէն անցնիլ, երկաթուղւոյ ճամբու սեպհականութիւնը, ուր հաճոյքի տուներ կային։ Մեր հիւպատոսը ֆրանսական սեպհականութեան մէջ արգիլած էր անպարկեշտ առեւտուրը, որով, եթէ առանց չինական քաղաքը երթալու զուարճանալ ուզէինք, պարտաւոր էինք տաղտկալի ժամեր անցնել։ Երկաթուղւոյ արձակուրդի ժամանակը բաւական չէր մինչեւ ճամբու հեռաւոր սեպհականութիւնը երթալու, վասն զի դաշտերու մէջէն վեց քիլոմեթր ճամբայ քալել հարկ էր։ Ֆրանսական իշխանութեանց այդ որոշումը եւ Անգլիացիներուն առջեւ իրենց ճակատը խոնարհեցնելու յօժարութիւնը դայրոյթ կը պատճառէր մեզի։ Այս միջոցին անգլիական հեծելազօր մը ֆրանսական փողոցի մը մէջ խաղաղութեամբ Ֆրանսացի թնդանօթաձիգ զինուորներ՝ որոնք արգիլք կ'ըլլային անոր անցնելուն։ Այս վերջինները ձիէն վար գլորեցին Անգլիացին զոր կոխկռտեցին։ Ֆրանսական զինուորները չպատժուեցան. սակայն ֆրանսական ուրիշ զինուոր մը որ անգլիացի սպայէ մը գետ կերած ու փոխադարձաբար պատասխանած չէր, տասներինդ օրուան բանտարկութեան մը պատժուեցաւ։ Անգլիացիները իրենց համար աղդարարութիւն մը նկատեցին այդ պարագան, եւ աղէկ ալ ըրին, վասն զի որոշած էինք ամէնքս ալ սուրէ անցընել։ Անգլիացիները խոհեմութեամբ զղջացան մեր սեպհականութիւնը գալէ։»

Երբ մեծ կռիւը ծագեցաւ, Անգլիացիներուն եւ Ֆրանսացիներուն միջեւ երկար ատենէ ի վեր հակառակութիւն կը տիրէր զոր միայն ֆրանսական զինուորները գրգռած չէին։ Ֆրանսացի զինուորը կը յարէ.

«Յանուարի առաջին օրերուն, դէպք մը պատահեցաւ։ Կիրակի իրիկուն մըն էր. Գերմաններու հետ նստած էինք զինուորական կայանի մը դէմը գտնուած գինետունը։ Բաղխութեան գործի մը համար կատարուած վիճաբանութիւն մը կռիւ ծագեցաւ մեր եւ Անգլիացիներուն միջեւ. խօսքին յաջորդեցին հարուածները։ Անգլիացիները չկրցան վրայ ելլել, ուստի փողոց խուժեցին՝ օգնութիւն պոռալով. պահակը կրակ բացաւ մեր վրայ։ Կայանին զինուորները դուրս ելան։ Գերմանները ու Ֆրանսացիները ինքզինքնին պաշտպանեցին իրենց սուիններով. Նորէն հրացան պարպուեցաւ։ Անգլիական սեպհականութեան մէջ հաւաքման փող հնչեց. բոլոր զինուորները չորս ժամ վիճակի մէջ դրուեցան։ Մենք դէպի ֆրանսական սեպհականութիւնը դարձանք. երեք մեռեալ ունէինք։ Գերմաններէն մէկ հոգի մեռած էր եւ երեք ալ վիրաւորուած էին։ Ֆրանսական հաւային զինուորներ, որոնք մէկ մեռեալ ունեցած էին, զօրանոց փութացին, հրացաններն առին եւ սկսան խուժել անգլիական սեպհականութեան վրայ։ Բարեբաղդաբար բարձրաստիճան սպայ մը համդիպեցաւ անոնց։ Համոզեց զինուորները, ըսելով որ իրենք քաջ են, Անգլիացիները անիրաւ են, եւ պիտի գայ օր մը որ ինք ալ անոնց դէմ պիտի քալէ, բայց հիմա ժամանակը պատեհ չէ եւ պէտք է խոհեմ ըլլալ։ Այդ խօսքերը հանդարտեցուցին զինուորները, որով մեծ աղէտի մը առաջքը առնուեցաւ։ Զանոնց համար չքեղ յուղարկաւորութիւններ կատարուեցան, որուն բոլոր օտար սպաները ներկայ գտնուեցան, բայց Անգլիացիներէն։ Հետեւեալ օրը, ֆրանսական հաւային զինուորի մը գերեզմանին վրայ մեծ պսակ մը դրին ընկերները՝ սա արձանագրութեամբ.—«Հանդերձ խաղաղութեամբ, վրէժը պիտի լուծուի»։ Արդարեւ անոր վրէժը լուծուեցաւ. ամէն իրիկուն, այդ սպանութենէն ետքը, անգլիական ու հնդիկ զինուորները կ'անհետանային ճահճներու մէջ։ Անգլիական իշխանութիւնները պարտաւորուեցան պատուիրել իրենց զինուորներուն որ խմբովին եւ զինուած դուրս ելլեն։ Այդ հրամանէն ետքը սպանութիւնները դադրեցան։ Անգլիական սեպհականութիւնն ալ բացուեցաւ մեզի համար։»

Ինչպէս կը յիշուի, կ'ըսէ Թան, կարգապահական խիստ միջոցներ եւ Պալխուզօրավարին հրա համատարութեամբ ղանդի մը կազմութիւնը վերջ տուին այդ դըժուարին կացութեան։

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐ

Խորհրդարանին մէջ.— Չէքերու տուրք.— Ռլկեաւանի սենեակն.— Չինու հաշտութիւնը.— Շաքարի խնդիրը.— Նոր տուրքեր։

Անգլիոյ Երեսփ. Ժողովին երկուշաբթի օրուան նիստին մէջ ելմտական նախարարը ծանոյց թէ ամբողջովին ետ կ'առնէ չէքերու տուրքին յանձնման իր ծրագիրը, եւ թէ միջոց մը պիտի խորհի այդ յանձնումին տեղ ուրիշ աղբիւր մը գտնելու համար։

—Ծովային խորհրդական Պ. Արնոլտ Ֆորսթէր յայտարարեց թէ ծովային նախարարութեան եւ Հուայթ Սթար չոգենաւային Ընկերութեան միջեւ եղած պայմանագրութիւնը նորոգուելու վրայ է սա յաւելուածական յօդուածով.— «Ընկերութիւնը պիտի չկրնայ, առանց ծովային նախարարութեան դրաւոր արտօնութեան, օտար դրօշի տակ անցնիլ՝ ներկայ պայմանագրութեան մէջ նշանակուած չոգենաւերը։» Հուայթ Սթար արդէն ընդունած է այդ սկզբունքը եւ ստացած նպաստի առհաւ դումար մը՝ պայմանագրութեան նորոգուելուն առթիւ։

—Պ. Պալֆուր յայտարարեց թէ կառավարութիւնը պիտի ուսումնասիրէ Պէքինի ծովակալին առաջարկութիւնը՝ վաճառականներէ խառն յանձնաժողով մը կազմելու մասին, պաշտօն ունենալով ուսումնասիրել այն միջոցները, որոնցմով Չին պիտի կրնայ հատուցումը վճարել, առանց ստանալու իր հասոյթի աղբիւրները։ Նախարարը յարեց թէ պաշտօնական տեղեկութիւն մը չկայ հաստատող որ հատուցման վճարումին վերաբերեալ տուրքերու գանձումը չփոթութեամբ պաշտօնապէս եղած ըլլայ Չինաց մէջ։

—Գաղթային նախարար Պ. Չէմպըրլէն ըսաւ թէ, չաքարի արտածման նպաստին կառուցման ջնջումը ձեռք բերելու համար, պէտք է որ օտար երկիրները եւ բրիտանական գաղթավայրերէ ներածուած չաքարները հաւասար իրաւունք վայելեն անգլիական հրապարակին վրայ։ Նախարարը յարեց թէ կարելի չէ ձեռք թաւալան մը ստանալ չաքարներու պայմանագրութեան վերաբերեալ համաձայնութեան համար։

—Սըր Ուիլիէմ Հարքուրթ բանաձեւ մը ներկայացուց արտաքիններու եւ ժողովրդեան անհատներէն վերաբերեալ նախնական պէտքերուն տուրքին դէմ։

ԿՈԼՈՒԽՈՎՍՔԻ ԿՈՄՍԻՆ ՃԱՌԸ

Հունգարիոյ պատուիրակութեան ժողովին առջեւ.— Աւստրիոյ եւ Ռուսիոյ համաձայնութիւնը.— Հրէական խնդիրը Ռումանիոյ մէջ.— Երրեակ զինակցութիւնը.— Առեւտրական դաշնադրութիւնները։

Աւստրիոյ-Հունգարիոյ արտաքին գործոց նախարար Կոլուխովսքի կոմսը, երկուշաբթի օրը, ներկայացաւ Հունգարիոյ պատուիրակութեան արտաքին գործոց յանձնաժողովին, Աւստրիոյ-Հունգարիոյ արտաքին քաղաքականութեան մասին իր ըրած յայտարարութեանց վիճաբանութեանը ներկայ գտնուելու։ Յանձնաժողովին տեղեկագիր Պ. Ֆալքի պահանջմամբ արտաքին գործոց նախարարը յայտարարեց թէ Աւստրիոյ եւ Ռուսիոյ համաձայնութիւնը, միջազգային խնդիրներու մասին, դրաւոր դաշնագրութիւն մը չէ, այլ բերանացի համաձայնութիւն մը որ գոյացած է կարծիքներու փոխանակութեամբ մը։ Ռումանիոյ մէջ հրէական խնդրոյն համար եղած հարցումի մը պատասխանելով, Կոլուխովսքի կոմսը յայտարարեց թէ յուսալի է որ, Ռումանիոյ կառավարութեան հետ համաձայնաբար, առանց չունենալու Ռումանիոյ աղքատ Հրէաներուն խմբովին գաղթումը եւ այդ կերպով աստիճան մը չըլլան Աւստրիոյ-Հունգարիոյ կառավարութեան վրայ։ Հունգարիոյ պատուիրակութիւններէն չատերը մեծ գոհունակութիւն յայտնեցին Երրեակ Զինակցութեան վերանորոգումին համար, վերապահութիւններ ընելով հանդերձ առեւտրական սակագին դաշնագրութեանց մասին։ Զինծառայութիւն որ հաւ ճշմարտութիւն չդարձուի մինչեւ հիմա ամբողջութիւն պատճառած ըլլայ. բայց միւս կողմէ Հունգարիոյ անկախութեան կուսակցութեան կաթոլիկ մասին եւ ժողովրդական կուսակցութեան պատուիրակները իրենց դժգոհութիւնը չծածկեցին Կոլուխովսքի կոմսին թէ անձին եւ թէ քաղաքականութեանը նկատմամբ։ Իրենց այդ զգացումը յայտնելու համար օգտուեցան Ֆրանց Ֆերտինանտ արքիդուքսին հետեւորդներու կողմէ Անգլիոյ թագաւորին թագադրութեան հանդէսներուն ներկայ գտնուելու համար։ Պատուիրակներէն մէկը հաւասարութիւն պահանջեց Աւստրիոյ ու Հունգարիոյ համար. նաեւ մեղադրեց Կոլուխովսքի կոմսը թէ չափէն աւելի կը խառնուի ներքին գործերու, կ'ուզէ արտաքին գործոց նախարարի սահմանէն դուրս ելլել եւ նախարարապետի դեր խաղալ։ Միեւնոյն պատուիրակը յարեց թէ Երրեակ Զինակցութիւնը մասամբ միայն կը համապատասխանէ Հունգարիոյ չահերուն։ Կաթոլիկ ժողովրդական կուսակցութենէն Պ. Ռաքովսքի յայտարարեց թէ վեց տարի առաջուան պէս հիմա անհրաժեշտ չի նկատուիր Երրեակ Զինակցութիւնը։ Վիճաբանութիւնը չարունակուեցաւ։

ՌՈՒՍԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐ

Կարեւոր որոշումներ.— Տուրք վճարողներ.— Բոլթաւայի նահանգը.— Կրթական նախարարը.— Ամուրի մէջ տագնապը։

Ռուս կառավարութիւնը վաւերացուց սա երկու կարեւոր որոշումները պետական Խորհուրդին կողմէ արուած.— Ա. Տուրք չվճարողները բանտարկելու պատժին ջնջումը եւ Բ. Ռուսիոյ զանազան նահանգներուն յանձնել տուրքերու՝ 120 միլիոն ռուպլի չնորհումը։ Այս երկրորդ որոշումը տրուած է սփոփելու գիւղացի ժողովուրդին թշուառ կացութիւնը։ Ռուս կառավարութիւնը նախ մտադիր էր այդ չնորհը չգործադրել Բոլթաւայի նահանգին մէջ, բայց յետոյ հոն կեցաւ։

—Ռուսիոյ կրթական նոր նախարար Պ. Սաէնկէր, կիրակի օրը, ճառ մը խօսեցաւ կրթական յանձնաժողովին եւ իր նախարարութեան կեդրոնական վարչական Խորհուրդին անդամներուն ներկայութեանը։ Պ. Սաէնկէր ըսաւ թէ համակարծիք է իր բարենորոգիչ ծրագիրներուն. նաեւ ծանոյց թէ ամէն ջանք պիտի ընէ երկրորդական կրթութիւնը բարենորոգելու համար։ Լրագիրները գովեստով կը խօսին կրթական նոր նախարարին ճառին վրայ։

—Ամուրի նահանգին մէջ առեւտրական ու ճարտարարուեստական մեծ տագնապ մը կը տիրէ՝ մաքսանենգութեամբ մեծաքանակ ապրանք ներածուելուն հետեւանքով։ Այդ կոխումը բազմաթիւ սնանկութիւններ կը պատճառէ։ Ճափոնները ալ Մանջուրիոյ վաճառականութեան մէջ չուտով Ռուսներուն տեղ կ'անցնին։

ՄԱՐԹԻՆԻՔԻ ՄԵԾ ԱՂԷՏԸ

Տոմինիք վտանգի մէջ.— Կուատալուբի ամերիկեան հիւպատոսին պատմութիւնը աղէտին վրայ.— Սէն-Բիէռի այժմեան վիճակը.— Ականատեսի մը պատմութիւնը.— Անգլիոյ Լորտերու ժողովին մէջ.— Պ. Ռուզվէլթի պատգամագիրը եւ ցաւակցական հեռագիրը։

Տոմինիքի անգլիական վարչութիւնը մայիս 12 թուով կը հեռագրէ գաղթային պաշտօնատան թէ կղզիին հիւսիսակողմէն հասած փոխատակութիւնները կ'ըսեն թէ նոր խառնարաններ կը բացուին քանի մը կէտերու վրայ։ Ձորերու հոսանքները կը յորդին։ Կղզիին հիւսիսակողմին մէջ ընդարձակ տարածութիւններ ջուրով ողողուած են։ Տոմինիքի միւս նահանգները խճողուած են փախստականներով։ Կատարեալ միութիւն կը տիրէ այդ կողմերը։

—Կուատալուբի Մ. Նահանգաց հիւպատոսը, տեսակցութեան մը միջոցին սապէս պատմեր է Մարթինիքի աղէտը.— Մայիս 8ի առտուն, Սէն-Բիէռի բնակիչները անձկութեամբ կը դիտէին Բելէ լերան խառնարանը ծածկող թանձր ամպը։ Անցեալ օրը, աղմուկներ արտասովոր կը լսուէին չարունակ, որոնց արձագանգը կը թնդար Սէն Թոմասէն մինչեւ Պարպատէս։ Իրիկուան, այս աղմուկները դադրեցան եւ անձրեւի պէս բարակ փոշի մը սկսաւ տեղալ։ Մարթինիքի կառավարիչ Պ. Մութէ, որ այն ատեն Ֆոռ-տը-Ֆրանս կը գտնուէր, ջանաց ժողովրդեան խուճապը հանդարտեցնել, յայտարարելով թէ վտանգը չկայ աւելի։ Զօրքերու ջոկատ մը ղրկեց Սէն-Բիէռ, բնակիչներու ընդհանուր փախուստը արգիլելու համար եւ ինքն ալ դժբախտ քաղաքը գնաց իր կնոջ հետ։ Իրեն յետոյ, Ռորայիմա չոգենաւը հասաւ Սէն-Բիէռի առջեւ։ Մէջը գտնուողները նշմարեցին թէ մոխիրէ անձրեւ մը կը տեղար, երբ յանկարծ ահռելի աղմուկ մը լսուեցաւ եւ կրակէ ու տիղմէ ալիքներ մը ժայթքելով խառնարանէն քաղաքին ու նաւահանգստին վրայ ինկաւ տարածօրէն, ուր խաբխաբուած բոլոր նաւերը փճացան։

—Ֆոռ-տը-Ֆրանսէն հասած հեռագիր մը տրտմեցնող նկարագրութիւններ կ'ընէ դժբախտ քաղաքին այժմեան վիճակին վրայ։ Ֆոռ-տը-Ֆրանսի զինուորական հիւանդանոցին մէջ 12 հոգի ողջ կան, մինչ 30,000 դիակներ կուտակուած են Սէն-Բիէռի հողին վրայ։ 20 հոգի, որոնք ազատած ու օրհասական էին, Ֆոռ-տը-Ֆրանս բերուեցան. անոնցմէ չորսը միայն, կրցան ապրիլ։ Անցեալ կիրակի առտու, կղզին ծածկուած էր մանիշակագոյն կամ կապտագոյն մուխի թանձր քօղով մը։ Ծովուն վրայ կը ծփան մեծ քանակութեամբ նաւի ու չէնքի բեկորներ, խոչոր ծառեր եւ դիակներ։ Այդ մարմիններուն վերեւ կը թեւածեն որորներ եւ չանաձուկերը իրարու հետ կը կռուին մարդկային որս մը ձեռք ձգելու համար։ Սէն-Բիէռի մէջ, աւերակները կ'այրին դեռ. միջնոլորտը ծանրաբեռնուած է այրած մսի զզուելի հոտով մը. տուներէն ոչ մէկը անեղծ մնացած է։ Ամէն կողմ փայտի դէզեր, սրբող մոխրակոյտեր եւ հրաբխային փառներ։ Փողոցի որ եւ է հետք չէ մնացած։ Աւերակներուն մէջ, ամէն կողմ, կը հանդիպին դիակներ, որոնց աւելինուն ալ երեսը հողին դարձած է։ Տեղ մը, 22 դիակներ իրարու վրայ դիզուած էին, թեւերնին ու ոտքերնին ցրցուած։ Խոչոր ծառեր արմատախիլ եղած են։ Այցելողին վրայ ամէնէն աւելի գէչ կ'աղդէ աւերակներուն անասելի գարշահոտութիւնը։ Կը կարծուի թէ հրաբխային հեղեղը իր մէջ կը պարունակէր նաեւ թունաւոր կազեր, որովհետեւ դիակներուն մեծ մասը ձեռքը բերնին տարած է, չնչահեղձութենէ ազատելու համար։

—Ականատես նաւաստի մը հետեւեալ կերպով կը պատմէ աղէտը.—Նախ պայթման ահռելի աղմուկ մը լսուեցաւ եւ խոլոյն ծուխ եւ կրակի սիւն մը ելաւ։ Ծուխը այնքան անթափանց եւ թանձր էր որ կրակէն աւելի կ'այրէր։ Երբ մարդոց մօտենար, անոնք իսկոյն կ'իյնային մեռած։ Ցնցող կրակի ամպ մը, ծուխի ամպէն աւելի մեծ, քաղաքին վրայ իջաւ։ Բոցերուն մէջ, ամէն անդին կը վազէին մարդիկ, բայց երկար չէր տեւեր իրենց վազվզուքը, ընդհուպ կը պաչարուէին ստուարին ծուխի մը կողմէ, ու ճանճերու պէս կ'իյնային մեռած։ Կրակի եւ ծուխի ամպը քաղաքին վրայ իջնելէն երեք վայրկեան յետոյ անհետացաւ, բայց քաղաքը այրեցաւ երեք ժամու չափ։

—Անգլիոյ Լորտերու ժողովին մէջ մարքիզ Ռիբոն հարցուց գաղթային նախարարութեան ընդհանուր քարտուղարին թէ կրնա՞յ տեղեկութիւն տալ Անթիլեանց կղզիներու այժմեան կացութեան վրայ։ Լորտ Ռիբոն միեւնոյն ատեն իր խորին համակրանքը յայտնեց ֆրանսական ազգին եւ գաղթականներուն նկատմամբ։ Գաղթային պաշտօնատան ընդհանուր քարտուղարը պատասխանեց թէ հասած բոլոր տեղեկութիւնները մանրակրկիտ հաղորդուած են, բայց քանի որ մարքիզը կը փափաքի որ տեղեկութիւն հաղորդուի, հասած հեռագիրները կարդաց։ Սէն-Վէնսանէն հաղորդուած վերջին տեղեկութիւնները կ'ըսեն թէ վնասը կղզիին հիւսիսակողմը միայն սահմանափակուած է։ Մեռեալներուն թիւը հինգ հարիւրի կը հասնի։ Մարթինիքի վերաբերեալ հեռագիրն ալ կարդացուեցաւ։

—Մ. Նահանգաց նախագահ Պ. Ռուզվէլթ պատգամագիր մը ուղղելով Խորհրդարանին կ'առաջարկէ 500,000 տոլարի վարկ մը բանալ, Անթիլեաններուն ղըրկուելիք պատերազմական նաւերու եւ նպաստներու համար հարկ եղած ծախսերը հոգալու։ Նախագահ Ռուզվէլթ իր պատգամագրին մէջ կ'ըսէ.— «Ամէնէն մեծ աղէտներէն մէկը, որ պատմութեան մէջ յիշատակուած ըլլայ երբեք, հարուածեց Մարթինիքի մերձակայ կղզին։ Ամերիկեան հիւպատոսը իր տեղեկագրին մէջ կ'ըսէ թէ ամէն տեսակ առարկաներու անհրաժեշտ պէտք կայ։ Կը յայտարարէ թէ պատերազմական նաւերու պէտքը անխուսափելի է, օգնութեան եւ նպաստի գործը կազմակերպելու համար։ Միւս կողմէ, ֆրանսական կառավարութիւնը իր չնորհակալիքը յայտնելով համդերձ Ամերիկայի կողմէ ցոյց տրուած համակրանքին համար, կ'իմացնէ թէ Ֆոռ-տը-Ֆրանս եւ Մարթինիք ամբողջովին աւերակ դիտակ են, եւ մենք կը խնդրէ որ ժողովուրդը ազատելու տալ պաշարելիքէն, կարելի եղածին չափ չուտ նաւեր ղրկելով եւ ժողովուրդը կղզիէն դուրս փոխադրելով։ Սէն-Վէնսան կղզին եւ այդ կողմի ուրիշ կղզիներուն թեւեր մեծ վտանգ կը սպառնայ աղէտը, որ այնքան ահռելի եղած է Մարթինիքի մէջ։ Պատերազմական եւ գանձային պաշտօնատուններուն հրամայուած եմ ամէն տեսակ օգնութեան միջոցներ ձեռք առնել արկածեալ ժողովուրդներուն ի նպաստ։ Անմիջապէս փութով Խորհրդարանին մեծահոգի նկատառման կը յանձնեմ այս աղէտը, որ անօրինակ եղած է։ 500,000 տոլարի վարկի մը անմիջական քուէարկումը կ'առաջարկեմ։» Խորհրդարանը քուէարկեց այս վարկը, ինչպէս հեռագիրը ծանոյց։

—Աւասիկ ընագիրը այն ցաւակցական հեռագրին՝ զոր Ռուզվէլթ նախագահը ուղղեց Պ. Լուպէի.— «Ձեր Վսեմութեան կը խնդրեմ ընդունիլ խորին համակրանքը ամերիկեան ժողովուրդին, Մարթինիք կղզին հարուածող ահռելի աղէտին առթիւ։»

Պ. Լուպէ ալ սա հեռագրով պատասխանեց.— «Շնորհակալութիւնս կը յայտնեմ Ձեր Վսեմութեան, այն խոր համակրանքին համար, զոր ցոյց տուած էիք ամերիկեան ժողովուրդին կողմէ, Մարթինիքի ահռելի աղէտին առթիւ։ Ֆրանսական ժողովուրդը անչուշտ ինծի պիտի միանայ իր չնորհակալիքը յայտնելու ամերիկեան ժողովուրդին։»

Ներքին Լուրեր

ՍԷԼԱՄԼԸՔԻ արարողութիւնը տեղի ունեցաւ երէկ Համիտիէ մզկիթին մէջ։ Վեհ. Սուլթանը կէսօրին նոյն մզկիթը գնաց փառաւոր հանդէսով եւ ուրբաթի աղօթքը կատարելէ ետքը կայս. պալատ դարձաւ։ Հիւրանոցին մէջ կը գտնուէին Ֆրանսայի դեսպանը, կինը ու առաջին թարգմանը, Յունաստանի դեսպանը ու առաջին թարգմանը, Ռումանիոյ դեսպանը, առաջին թարգմանը, ընդհանուր հիւպատոսը ու երկու քարտուղարներ, Շուէտ-Նորվէկիոյ դեսպանը, կինը, Սթոքոլմի քաղաքապետը ու բրոֆեսէօր Լէնկէնպերք, Գերմանիոյ դեսպանատան առաջին թարգմանը, Սոֆիայի գերմանական ընդհանուր հիւպատոսը ու կինը, Համբուրգի բժշկական համալսարանին ուսուցիչներէն Պ. Բաումգարթէն ու զինուորական հիւանդանոցին տնօրէն Ֆերրիօ Փաշա գնդապետը եւ դեսպանատուններէն յանձնարարուած երեւելիներ։ Ներկաներէն ոմանք սենեկապետ Էմին պէյի միջոցաւ արժանացան կայս. մեծարանաց։

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ՋԵԿՈՒՑՈՒՄ.—«Երէկ, ուրբաթ, Սէլամլըքի արարողութենէն ետքը, Վեհ. Սուլթանին կողմէ չնորհուած արտօնութեամբ, Ֆրանսայի դեսպան Պ. Քոնսթան եւ յետոյ Յունաստանի դեսպան Մավրոկորտաթօ իշխանը պատիւ ունեցան ոչ-պաշտօնապէս ներկայանալու Ն. Վեհափառութեան։»

ԱՒՍՏՐԻԱՅԻ նոր Բարմ իշխանը, իր հետեւորդներով եւ Աւստրիոյ դեսպանատան առաջին թարգմանին հետ, երէկ, կայս. պալատան քէօշկին դիտեց Սէլամլըքի արարողութիւնը։ Վեհ. Սուլթանը իմանալով անոր ներկայութիւնը, բարեհաճեցաւ սենեկապետ Էմին պէյի միջոցաւ իր կայս. մեծարանքները հաղորդել տալ։ Քէօշկին մէջ չքանեղան մըն ալ պատրաստուած էր։ Սէլամլըքի արարողութենէն ետքը, Վեհ. Սուլթանին կողմէ չնորհուած արտօնութեամբ, իշխանը, սենեկապետ Էմին պէյի, կայս. ասպանդաններու տնօրէն Ֆաիք փաշայի եւ յախճապակիի գործարանին տնօրէն Նազըմ փաշայի հետ, այցելեց կայս. պալատան դարաստանը, յախճապակիի գործարանը ու ասպանդանները։

ՍՈՒՐՐԷ ԷՄԻՆԻ Ֆէյզի պէյ, երէկ, Հիճազէն Կ. Պոլիս ժամանելով, ուղղակի կայս. պալատ գնաց։

ՇԻՐՔԷԹԻ ԽԱՅՐԻՅԷ.— Առեւտրական ու հանրօգուտ չինութեանց նախարարութեան մէկ տեղեկագրին վրայ, կայս. Իրադէ մը հրամայեց որ Շիրքէթի Խայրիէի վարչութիւնը երկու նոր չոգենաւեր չինել տայ Անգլիոյ մէջ։

ԱՆԳԼԻՈՅ դեսպանը ու Լէտի Օ'Քօնոր, երէկ, Մեծ կղզին Մոտանիա ուղեւորեցան՝ քանի մը բարեկամներով։

—Սըր Նիքոլաս Օ'Քօնոր, մէկ երկու չաբաթէն, Կ. Պոլսէն պիտի մեկնի արձակուրդով։

ՀՐԱՇԱԳՈՐԾ ՊԱՏԿԵՐԸ.— Յունաց Պատրիարքարանը նկատելով որ ամէն օր անոպին բազմութիւն մը կը դիմէ Այթը Մէրմէրի եկեղեցին, եւ նկատելով որ հրաշալի բժշկութեանց մասին անհամար զրոյցներ կան, երէկ երրորդ չրջաբերական մը հրատարակեց, որով, աստուածային չնորհի վարդապետութիւնը բացատրելէ ետքը, կ'ըսէ թէ Եկեղեցին չէ կրցած համոզում գոյացնել թէ Այթը Մէրմէրի մէջ իբրեւ թէ պատահածները վերաբերական եղած ըլլան։ Պատրիարքարանը, անկարգութեանց ու անկանոնութեանց տեղի չտալու համար, որոշեց որ Այթը Մէրմէրի եկեղեցին աղօթքի սովորական ժամերուն միայն բացուի՝ այցելուն առաւ եւ իրիկուն։ Այդ միջոցին երկու խաչահանգիստ կարգուին Աստուածածնայ պատկերին առջեւ, որ իր տեղը մնայ եւ ոչ ոք կարենայ անոր դպչիլ։ Դրամի հաւաքումն ալ բացարձակապէս արգիլուած է։

ԳՈՒԼԿԱՐԱՅ Ս. Էկզարքը, առջի օրը, այցելութիւն տուաւ դատական նախարարին ու կրօնական գործոց տեսուչին։

ՀԵԼԼԵՆԱԿԱՆ դեսպանը, այցելութիւն տալով Երուսաղէմի Յունաց Պատրիարքին, ողջերթ մաղթեց։

ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ սպայակոյտէն գնդապետ Եանքէ, հրետանաւոր Պառոն Ֆոն Պիրմարք եւ տեղակալ կոմս Ֆոն Բիւլէն ու Ֆոն Մորլէյ, որոնք Անատոլուի մէջ ուղեւորութիւն մը կը կատարեն տեղագրական ու զինուորական պատմութեան ուսումնասիրութիւններ ընելու, կիրակի օրը Իզմիր հասեր եւ հետեւեալ օրը այցելութիւն տուեր են կուսակալին ու զինուորական հրամանատարին, յետոյ այցելեր են զօրանոցը, ուր զինուորները մարզանքներ կատարեր են։ Գերման սպաները Տիքիլի ալ երթալէ ետքը, Տարտանէլ պիտի ուղեւորին Իլիոնի հին աւերակները այցելելու։

ԲԱՄՊԱԿԻ նոր բերքը չատ լաւ է Ատանայի նահանգին մէջ։

ՍԷԼԱՆԻԿԻ մէջ, անցեալ տարի, 48,960 ծնունդներ եւ 30,531 մահեր պատահեր են։ Ամբողջ բնակիչներուն թիւն է 1,050,000։

ԺԱՆՏԱԽՏ.— Զարեքչաբթի օրը Եգիպտոսի մէջ ժանտախտէ եօթը մահեր ու ութ դէպքեր պատահեր են։

ՆԱՄԱԿԱԴՐՈՇՄՆԵՐԸ.— Հաշուակալութեանց Ատեանին անդամներէն Խըսրըեան Գրիգոր էֆ.ի նախագահութեամբ յանձնաժողով մը կազմուեցաւ հին նամակադրոշմներու վաճառման խնդիրը կարգադրելու։ Այդ յանձնաժողովը, որուն պիտի անդամակցին ելմտական նախարարութեան, Հանրային Պարտքի վարչութեան եւ հեռագրական ու թղթատարական վերատեսչութեան կողմէ պաշտօնեաներ, այդ նամակադրոշմները պիտի համրէ, տեսակները պիտի որոշէ եւ վաճառման համար ելմտական գանձուն շահաւոր պայմաններ պիտի սահմանէ։

ԱՆՏԱՌՆԵՐՈՒ եւ հանքերու նախարարութիւնը, նկատողութեան առնելով Թուրքիոյ անտառներուն պահպանման կարեւոր խնդիրը, որոշեց որ Հալքալըի երկրագործական վարժարանին ուսանողները Ալէմ Տաղը ու Պէյքոզ դրկուին՝ անտառներու մասին գործնական փորձեր կատարելու եւ այդ կերպով հմտանալու անտառներու պահպանման գործին։

ԱՄՍԱԹՈՇԱԿ.—Կայս. Իրատէ մը հրամայեց որ ելմտական գանձէն ալ հինգ հարիւրական ղրուշ ամսաթոշակ սահմանուի կրթական նախարար վախճանեալ Զիւհտի փաշայի կնոջը, փոքր տղուն՝ Րիֆաթ պէյի եւ աղջիկներուն՝ Զէհրա ու Աֆիֆէ հանըմներու։

ՍԱՄՈՍԷՆ կը հեռագրեն թէ տեղւոյն ժողովը անցեալ երկուշաբթի բացուելով, իշխան Մավրոյէնի պէյ բանախօսութիւն մը արտասաներ եւ պէտք ցոյց տուեր է երկրագործական պանքայի մը եւ շոգենաւային ընկերութեան մը կազմութեան. նաեւ յարեր է թէ այգեգործութիւնն ալ պէտք ունի նոր դրութիւններէն օգտուելու։ Մավրոյէնի պէյ բարեմաղթութիւններ ըրեր է Վեհ. Սուլթանին համար։

ՈՒԽՏԱՒՈՐՆԵՐ.—Եճfarե շոգենաւը, երէկ, Պոլսոյ նաւահանգիստը բերաւ 298 ուխտաւորներ, որոնք բժշկական քննութեան ենթարկուելէ ետքը ազատ անցագիր ստացան։

ՔԱՂԱՔԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆԸ, ինչպէս ծանուցինք, որոշեց թէ նոր փողոցներ բանալու, եղածները շտկելու եւ այդ կարգի բոլոր գործողութեանց համար թաղապետական շրջանակներուն պատրաստած քարտէսները քննուին ու վաւերացուին քաղաքապետութեան կեդրոնական երկրաչափներու եւ Խորհուրդին կողմէ։ Բերայի թաղապետութիւնը պատասխանեց թէ այդ որոշման գործադրութիւնը յապաղումներ առաջ պիտի բերէ եւ միւս կողմէ թէ նոյն թաղապետութեան պատրաստած այդ կարգի քարտէսներուն քննութեանը ու վաւերացմանը պէտք չկայ, վասն զի ժամանակին թաղապետական ժողովը որոշած է Զ. շրջանակին փողոցներուն լայնութիւնը, ուղղութիւնը եւայլն։ Քաղաքապետութեան Խորհուրդը նկատողութեան առնելով այդ տեղեկագիրը, որոշեց թէ մեծ հրդեհներու տեղերուն, մեծ ապրանքներու գետիններուն ու խոպան տեղերուն բաժանման եւ նոր ուղղութիւն մը տրուելիք փողոցներուն համար պատրաստուած քարտէսները միայն քննուին ու վաւերացուին, իսկ մանակի ու փոքր գործերու վերաբերեալ քարտէսները թաղապետութեանց կողմէ կարգադրուին։

ՀԱԼԷՊԻ նահանգին մէջ խճուղիներու շինութեան տուրքին անցեալ տարիներու անվճար մասերուն տուգանքի պայմանաժամը երկարեցաւ մինչեւ փետրուարի վերջը։

ԳՈՆԵԱՅԻ պատժական ատեանը դատեր է այն հինգ անձերը որոնք տեղւոյն թաղապետական բժիշկ Սալա էֆ.ի սպանութեան գործին համար ամբաստանուած էին։ Ատոնցմէ Իսմայիլ տասնըհինգ տարուան տաժանակիր աշխատութեան դատապարտուեր է, Մէհմէտ Տանիէլ ու Հիւսէին՝ տասնական եւ Լատիֆ Հասան ալ վեց տարուան, իսկ հինգերորդը Օսման անպարտ արձակուեր է։

ՏԱՐԱՓՈԽԻԿ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ.—Կէօզթէբէի կայարանին մօտ Թնդանօթաձիգ զինուորներու դէր–դնդապետ Խայրէտտին պէյի երկու տղաքը կարմրուկէ վարակուած ըլլալով, տեղւոյն նախնական վարժարանը տասներկու օրուան համար փակուեր է, վասն զի այդ տղաքը նոյն վարժարանը կը յաճախէին։

—Թոփխանէի Ճիհանկիրի կողմը Դարա Թուէթ Բաղի նախնական վարժարանը տասներկու օրուան համար փակուեցաւ, որովհետեւ աշակերտներուն մէջ հարսանիթ երեւան ելած է։

ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ դեսպանը եւ Լիւքզեմպուրկի մեծ դուքսին պալատան հրամանատար Պ. ֆոն Սէյֆէրտ, վաղը, Լօրէլէյ պահականաւով Մարմարա պիտի ուղեւորին՝ երեք օրի չափ զբօսական պտոյտ մը կատարելու համար։

ԷՍԿԻՇԷՀՐԷՆ կը գրեն որ թէ՛ ձմեռը տեղացած ձիւնին եւ թէ գարնան սիլըըններ եկած անձրեւներուն հետեւանքով հունձքերը գոհացուցիչ վիճակի մէջ են, բայց տակաւին անձրեւի պէտք կայ, վասն զի տաքերը արդէն սկսած են։

ԵՐԿԱՅՆԱՀԱՍԱԿ ՄԱՐԴԸ.— Անցեալ օր ծանուցինք թէ Պիրէօսէն Իզմիր ժամաներ է Մարինօ անուն ռումանիացի մը, որ երկու մէթր եօթանասունհինգ սանթիմէթր երկայնութեամբ հասակ ունի։ Այդ անձը որ հիմա 21 տարեկան է, չորս տարիէ մը ի վեր ինքզինքը ցուցադրելով կ'ապրի։ Ամբողջ Եւրոպայի մէջ ուղեւորութիւն կատարած է։ Մարինոյի օրական սննդն է երկուքուկէս օխա միս, երկու հաց, տասներկու շիշ գարեջուր եւ հինգ օխա գինի։ Մարինոյն ծանրութիւնն է երկու հարիւր տասնըհինգ քիլօ։

ԵԳԻՊՏՈՍԻ մէջ, այս միջոցիս, յաճախ հրդեհներ կը պատահին։ Անցեալ կիրակի Դահիրէի երկաթուղիի գործարանին հրդեհ ծագելով, վակոններու մեքենաներ եւ բազմաթիւ վակոններ այրեր են։ Եղած վնասը 90,000 ոսկի կը հաշուուի։ Տէլթայի ուրիշ հինգ տեղերն ալ մեծ հրդեհներ պատահեր են։ Մանսուրա—Զագազիկի երկաթուղիի գիծին վրայ գտնուած գիւղաքաղաք մը ամբողջովին այրեր է։

ԽԱՐԹՈՒՄԷՆ կը գրեն թէ Սուտանի զանազան կողմերը ածուխի հարուստ հանքեր գտնուեր են։

ԹՂԹԱՏԱՐԱԿԱՆ վերատեսչութիւնը որոշեց որ երկաթուղիի գիծերու ու ծովեզերքներու վրայ եւ առեւտրական կարեւոր կեդրոններու նամակատանց համար ընդունուելիք պաշտօնեաները քննութենէ անցնին թէ թղթատարական գործառնութեանց մասին պէտք եղած հմտութիւնը ունի՞ն թէ ոչ։

ԱՐՄՏԻՔԻ ՀՐԱՊԱՐԱԿԸ.— Կ. Պոլսոյ արմտիքի հրապարակին վրայ, երէկ, բաւական վաճառումներ եղան։ Երէկ Անատոլէն 6000 քիլէ ցորեն բերուեցաւ Կ. Պոլիս։

ԷՆԿԻՒՐԻԻ նահանգին մէջ վերջերս տեղացած անձրեւները թէեւ օգտակար եղած են, սակայն բաւական չեն նկատուիր հունձքերուն համար։

ԱԼԻՒՐԻ գիները, վերջերս բարձրացան։ Եւրոպայէն, եւ մանաւանդ Մարսիլիայէն ցորեն բերուիլ սկսած է Կ. Պոլիս։ Այդ պատճառով բանակցութիւն կը կատարուի՝ Անատոլըի երկաթուղիին փոխադրութեան գիները եւ ջաղացքներու սակագները զեղչելու համար։

ԻԶՄԻՐԷՆ կը գրեն անցեալ երկուշաբթի օրուան թուականով.—Փասսաբան Ահմէտ պէյ, շաբաթ օրը, իր տանը մէջ նարկիլէ կը ծխէր, երբ Իսմայիլ անուն մարդ մը՝ ուրիշ անձի մը հետ՝ ներկայացաւ եւ Ահմէտ պէյէն բացատրութիւն ուզեց իր մասին նոյն առտուն ըրած նախատական խօսքերուն համար։ Խօսքին յաջորդեցին կռիւը ու ծեծը։ Իսմայիլի ընկերը ռէվոլվէրը պարպեց եւ ծանրապէս վիրաւորեց Ահմէտ պէյը՝ գլուխէն։ Ահմէտ պէյ հիւանդանոց տարուեցաւ, բայց քիչ ետքը մեռաւ։ Ոճիրը կը վերագրուի ընտանեկան վէճի մը։

ՀՐԴԵՀՆԵՐ.— Թագսիմի մօտ Ֆիրուզ Աղա թաղին մէջ, երէկ, ժամ 7ին, հրդեհ ծագեցաւ քարուկիր ու ապահովագրուած տանի մը վերի յարկէն։ Անմիջական օգնութիւններով առաջքը առնուեցաւ. միայն սենեակի մը առաստաղը այրեցաւ։

—Գումգաբուի կողմը, Քիւլահ փողոցին մէջ, երէկ առտու, տան մը ծխնելոյզը բռնկեցաւ, բայց շուտով մարեցին։

ՀՐԵԱՅ բեռնակիր մը, երէկ, Ղալաթիոյ մէջ Օսմ. Պանքային գլխացը դրուած ոլորապտոյտ սանդուխէն վեր ելած ատեն, հաւասարակշռութիւնը կորսնցնելով վար գլորեցաւ մինչեւ թրամուէի ճամբան։ Հրեան գլուխէն ծանրապէս վիրաւորուած ըլլալով հիւանդանոց տարուեցաւ։ Կեանքը վտանգի մէջ է։

ԽԱՍԳԻՒՂԻ Չըք Սալըմի կողմը, [illegible] գիշերը, Եաքօ անուն հրեայի մը սենեակին առաստաղէն կախուած լամբարը վար ինկաւ ու բռնկեցաւ։ Հրեային հագուստները կրակ առած ըլլալով փողոց վազեց։ Ոստիկանները հասնելով մարեցին։ Եաքօ վիրաւորուեցաւ մարմնոյն զանազան մասերէն։

ԱԿՌԱՆԵՐՈՒ ԿԱՐԵՒՈՐՈՒԹԻՒՆԸ.— Ակռաներու չգոյութիւնը կը վնասէ արտասանութեան եւ դէմքը կը տձեւցնէ։ Առանց լաւ ակռաներու, բնաւ կատարեալ ծամողութիւն չկայ, առանց կատարեալ ծամողութեան բնաւ կատարեալ մարսողութիւն չկայ, առանց մարսողութեան չի կայ սննդառութիւն, առանց սննդառութեան չի կայ առողջութիւն, եւ առանց առողջութեան ի՞նչ է կեանքը:— Ուրեմն խորհուրդ կու տանք ատամնազուրկ անձերու դիմել Տօքթ. Պաուիի, միակ ատամնաբոյժը որ երկու անգամէն կրնայ տեղը դնել երերուն եւ անպիտան ակռաները արհեստական ամենագեղեցիկ ու ամենահաստատուն ակռաները պատրաստել առանց քիմքի, կեռերու, զսպանակներու, եւ այլն, որոնք լաւ արտասանութեան հետ կատարեալ ծամողութիւն կ'ապահովեն։

Ամենէն փափուկ, ամենէն ջղային անձերը կրնան կատարեալ ապահովութեամբ դիմել Տօքթ. Պաուիի լիովին գոհ մնալու համար։ Արդէն իրեն դիմողը կատարելապէս գոհ մնալէն ետքը միայն պիտի վճարէ։

Ամէն օր կը դարմանէ ժամը 9էն (Ը.Ե.) մինչեւ իրիկուան 5, Բերա, Ֆրանսական դեսպանատան դէմը, 374 թիւ տունը։

ՕՍՄ. ԿԱՅՍ. ՊԱՆՔԱ

Կը ծանուցուի բաժնետէրերուն թէ կանոնագրին 29րդ յօդուածին տրամադրութեան համաձայն, բաժնետէրերու Ընդհ. ժողովը տեղի պիտի ունենայ յունիս 18ի չորեքշաբթի օրը Լոնտոնի մէջ, Վինչէսթըր Հաուզ, Օլտ Պրոտ Սթրիթ, կէս օրէն ետքը ժամ 1ին։ Այս ժողովին մէջ պիտի կարդացուի յանձնաժողովին տեղեկագիրը, 1901 դեկտ. 31ին աւարտող շրջանին հաշիւները պիտի առնուին, շահաբաժինները պիտի որոշուին, եւ ընդհ. յանձնաժողովին անդամներուն տեղ նորեր պիտի որոշուին։ Կանոնագրին 27րդ յօդուածին համաձայն բաժնետէրերը ժողովին մասնակցելու իրաւունք ունին ամէն անոնք, որ առնուազն 30 բաժնեթուղթ ունին, եւ զանոնք յանձնած են Օսմ. Պանքային Կ. Պոլսոյ կեդրոնատեղին կամ արտասահմանի մասնաճիւղերը (Լոնտոնի մէջ Թրոկմորդըն սդրիդ), ժողովին գումարումէն գոնէ 10 օր առաջ։

Կ. Պոլիս, 17 մայիս 1902

Ազգային Լուրեր

Պուլկարաց Ս. Էկզարքը, այսօր, կէս օրէն յետոյ, Պատրիարքարան կ'այցելէ, փոխադարձ այցելութեամբ շնորհակալութիւն յայտնելու համար Ս. Պատրիարքին, մեր Պատրիարքարանին կողմէ իր քառասնըհնգամեակին առթիւ զրկուած պատգամաւորութեան համար։

—Երուսաղէմի Յունաց Տ. Դամիանոս Ս. Պատրիարքը առջի օր Տ. Գէորգ Սրբազանին այցելութիւն տուաւ Երուսաղէմատան մէջ։

—Երուսաղէմի միաբանութեան խնդրանքին վրայ, Տ. Եղիշէ վարդապետ Չիլինկիրեան վարդապետական լանջախաչ ընդունած է Ս. Հայրապետէն։

—Մայր–Եկեղեցիի նորոգութեան համար 91,200 ղրուշ ծախք հաշուուած է, թէեւ մինչեւ հիմա հաւաքուած գումարը [illegible]։

—Երուսաղէմի միաբաններէն Տ. Կարապետ վարդապետ Տ. Կարապետեան, որ Նիկոմիդիոյ Վիճակին բոլոր աւաններուն եւ գիւղերուն մէջ [illegible] քարոզչութեան պաշտօն վարեց, Նիկոմիդիոյ Առաջնորդին հրամանաւ եւ Բէլտեմէթի Մեծ Նոր գիւղի, Միջագիւղի, Չէնկիլէրի, Շախշախի, Դըլըճ գիւղի, Բարսիի, Զուրքուր գիւղի, Եալագաչէրէի եւ Մէրտէկէօզի դպրոցներու վրայ հսկողութեան պաշտօնը կատարէ յետոյ, Զատիկէն ետքը Երուսաղէմի Պատր. Փոխանորդ Տ. Գէորգ Սրբազանի հրամանին համաձայն, Եալովա իջնելով այցելած է Երուսաղէմի Ս. Աթոռին ագարակը եւ իրեն յանձնուած պաշտօնը կատարելէն յետոյ, երէկ Պոլիս եկաւ, բերանացի տեղեկութիւններ տալու համար Տ. Գէորգ Սրբազանին։ Քանի մը օրէն դարձեալ կը մեկնի Նիկոմիդիոյ թեմը, իր հովուական պաշտօնը շարունակելու համար։

—Ասկէ առաջ, քանիցս ծանուցեր էինք թէ փափաք կայ հայ մատուռ մը շինելու Աթէնքի մէջ։ Արդ, հիմա մտադրութիւն կայ Պիրէօսի մէջ կառուցանել զայն, քանի որ այս վերջին քաղքին մէջ աւելի բազմաթիւ են աշխատաւոր Հայերը ու նաւահանգիստ ըլլալով՝ Հայեր կ'այցելեն։ Վերջնական որոշում չէ տրուած դեռ։

—Պօղոս էֆ. Պառնասեան, որուն մահը ծանուցինք երէկ կենսագրական հակիրճ նօթերով, ծնած էր Սըսուլիէի մէջ 1839ին։ Բաւական տարու էր երբ Պոլիս եկաւ եւ 4–5 տարի ուսման հետեւելէ յետոյ 1864ին Բ. Դուռը մտաւ իբր քարտուղար։ Միեւնոյն ատեն կ'աշխատակցէր նաեւ ազգ. թերթերուն, նախ Սէր հանդէսին եւ յետոյ Մասիս օրաթերթին, ուր մտաւոր, բանասիրական ու քաղաքական նիւթերու վրայ գրած է։ Օտար լեզուով հրատարակուող թերթերու ալ կը նուիրէր իր աշխատակցութիւնը։ 1868էն սկսեալ, քանի տարի աշխատակցած է հանգուցեալ Ֆըլլը էֆ.ի հրատարակած թերթերուն եւ ամէնէն վերջը Թարիգին, որուն խմբագրապետն ալ եղաւ, ինչպէս գրեցինք երէկ։ Աշխատակցած է նաեւ Ահմէտ Միտհատ էֆ.ի հրատարակած Օսմանըը լրագրին ֆրանսերէնի բաժնին։ 1876–78ի Մասիսներու մէջ խմբագրականներ հրատարակած է օսմ. տէրութեան շահերուն վերաբերեալ եւ անոնց թարգմանութիւնը հրատարակուած է Լա Թիւրքիի մէջ։ Այս յօդուածները գնահատուելով Սաֆվէթ փաշայի կողմէ, 10 օսմ. ոսկի յատկացուեցաւ Մասիսի, թէեւ անոր վճարումը ընդհատուեցաւ ժամանակ մը յետոյ։ Հանգուցեալ Պօղոս էֆ. ազգ. շրջանակի մէջ ալ իր ծառայութիւնները ունեցած է, անդամակից ըլլալով Ազգային ժողովներու։ Ուսումնական Խորհուրդի ատենապետութիւնը վարած է, միեւնոյն ատեն կրթական խնդրին վրայ պատրաստելով լուրջ ուսումնասիրութիւններ եւ ծրագրեր։

—Ուսումնական Խորհուրդը գումարուեցաւ երէկ, եւ ի մէջ այլոց զբաղեցաւ հետեւեալ խնդիրներով.— 1. Կարապետ էֆ. Իւթիւճեան գրով մը Խորհրդոյ տրամադրութեան ներքեւ դրած էր 72 օրինակ Ժօզէֆ Կանիէի «Սկզբունք Քաղաք. Տնտեսութեան» անուն գրքէն, ի նպաստ Ուսուցչաց Օգնութեան Սնտուկին։ Խորհուրդը շնորհակալութիւն յայտնեց այս նուէրին համար, եւ որոշեց հաղորդել նոյն գրութիւնը Ուսուցչաց Օգնութեան Սնտուկի Հոգաբարձութեան։ 2. Սամաթիոյ ազգային վարժարանաց նկատմամբ ասկէ առաջ մատուցուած գիտողագրի մը վրայ, Խորհրդոյ մէկ անդամակցին կողմէ քննութիւն կատարուած եւ տրուած բացատրութիւնները գոհացուցիչ դատուած էին։ Եւ որովհետեւ գիտողագրին տիրոջ կողմէ վերստին նոր գիր մը մատուցուած էր, Խորհուրդը որոշեց երկու գիրը հաղորդել Սամաթիոյ Թաղ. Խորհրդոյ, որպէս զի հարկ եղած քննութիւնը կատարէ եւ յայտագրէ արդիւնքը, ըստ այնմ պատշաճը տնօրինելու համար։ 3. Ուսուցչաց կենաց ապահովագրութեան խնդրոյն առթիւ հրաւիրուած էին «Իւնիօն» ապահովագրական Ընկերութեան տնօրէնները, պայմանագրի նիւթական վերջնական կարգադրութեանց համար։ Այդ պայմանագիրը արդէն պատրաստուած ըլլալով, կարդացուեցաւ անոնց ներկայութեան, եւ երեք օրինակները յանձնուեցան, հարկ եղած օրինական ձեւակերպութիւնը կատարելու։ 4. Ս. Պատրիարք Հայրը Խորհրդոյ վերադարձուցած էր մանկավարժական դասախօսութեանց դասընթացքի ծրագիրն իր եւ Քաղաք. Ժողովոյ կողմէ կատարուած ինչ ինչ թեթեւ բարեփոխութեամբ։ Խորհուրդը ի ներկայութեան Հինդլեան Յովհաննէս էֆ.ի՝ որ թէ՛ նոյն ծրագիրը պատրաստած եւ թէ՛ յանձն առած էր նոյն դասախօսութիւնները կատարել, խորհրդակցութիւն մը կատարեց նոյն դասախօսութեանց մասին, եւ յանձնեց Հինդլեան էֆ.ի, հարկ եղած կարգադրութիւնները ու պայմանները գրով մը ներկայացնել Խորհրդոյ յառաջիկայ նիստին։ 5. Ասկէ առաջ Արմենակ էֆ. Շէֆիլեան «Բարոյական եւ Քաղաքացիական ուսում» անունով գործ մը պատրաստած եւ ներկայացուցած էր ի վաւերացումն։ Կատարուած կրկնակի քննութեանց վրայ տեսնուելով որ նոյն գործը զանազան թերութիւններ ունի, մերժուեցաւ վաւերացնել, եւ որոշուեցաւ քննութեան տեղեկագրերը հաղորդել խնդրարկուին, ըստ այնմ հարկ եղած սրբագրութիւնները կատարելու համար։

ՄԱՍԻՍ Գրական Շաբաթաթերթի այսօրուան թիւին բովանդակութիւնն է.— Առաջին զրկանքը. Գ. ԶՕՀՐԱՊ.— Հայ կինը եւ գաւառային գրականութիւնը. ՅՈՒԼԱԿ.—Ծիծաղակ մը. Կ. ՈՍԿԵԱՆ.—Կեանքի պատկերներ. Փոր–ձակը. ԴԻԶԱՄ.—Կը յիշեմ քե... (Միրերք) Վ.—Ներինա (Գերմ. վէպ) ԲԱՌՈՒԼ ՀԱՅՑԷ.—Գիտական պատառիկներ. Վ. Ա. Գ.—Պէն–Պօլթ (Նմոյշ մը ամերիկեան բանաստեղծութեան) ԼԻՏԱ.—Ցուցասէր։

Որբացեալ Օր. Վիքթորիա Պառնասեան եւ իր համայն ազգականները ցաւ ի սիրտ կը ծանուցանեն գառնաղէտ մահը

ՎՍԵՄԱՇՈՒՔ
ՊՕՂՈՍ ԷՖ. ՊԱՌՆԱՍԵԱՆԻ
ԱՆԴԱՄ ԹԱՐԳՄ. ՍԵՆԵԱԿԻՆ ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ՊԱԼԱՏԱՆ
ԵՒ
Ա. ՔԱՐՏՈՒՂԱՐ ՏՊԱԳՐ. ՏԵՍՉՈՒԹԵԱՆ

որ յետ կարճատեւ եւ սաստիկ հիւանդութեան, իր մահկանացուն կնքեց այսօր, առաւօտեան ժամը 1ին, ի հասակի 63 ամաց, յաւէտ սուգ համակելով իր միակ դուստրը եւ բոլոր ազգականները։

Ցաւակցութեան հանդէսը պիտի կատարուի յառաջիկայ կիրակի, 5 մայիս 1902, ժամը 8ին ի Ս. Խաչ Եկեղեցւոյ Սկիւտարու, ուրկէ հանգուցելոյն մարմինը պիտի փոխադրուի Պաղլար Պաչըի ազգային գերեզմանատունը, իր ընտանեաց դամբարանին մէջ ամփոփուելու համար։

Սկիւտար, 2 Մայիս 1902

Ծանօթ.— Ժամը 6.50 Կամուրջէն եւ ժամը 7 Սիրքէճիէն մեկնող շոգենաւ կը մեկնի Սկիւտար։

ԱԶԳԱՅԻՆ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ

Հոգաբարձութիւնս շնորհակալութեամբ կը ծանուցանէ թէ Ազն. Յովհաննէս էֆ. Յակոբեան իր բարի եւ հնամենի սովորութեան այս տարի եւս բարեհաճած է 9 ծրար (747 կտոր) չիթով նուիրել Հիւանդանոցի մէջ պատսպարեալ որբոց համար եւ այսու երախտապարտ թողած է զանոնք։

Ի դիմաց Հոգաբարձութեան
Վ. Ատենադպիր — Ատենապետ
ՏԻԳՐԱՆ Ս. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ — Թ. ԿԻՒԼՊԵՆԿԵԱՆ

ՆՈՒԻՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
ԻԶՄԻՐԻ ՆԵՐՍԷՍԵԱՆ ՈՐԲԱՆՈՑԻ

Ղուկաս Սաաթճեանի մահուան առթիւ Անտոն էֆ. Սերոբէ Դաւթեանէ	156
Պալապանեան եղբայրներէ	99¼
Նազարէթ էֆ. Պաքրճեան (Մանչէսթր) Զատկի առթիւ 10 Օ. Ո.	1080
Այրի Տիկին Մարի Ս. Աւետիքեան (Տրէզսա) Զատկի առթիւ 10 մէճիտ	330
Մէճիտ 33էն	2,365¼

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ ՆԵՐՍԷՍԵԱՆ ՈՐԲԱՆՈՑԻ

ՎՐԻՊԱԿ.—Երէկուան մեր լեզուաբանական յօդուածին մէջ Bëhavfers բառէն ետքը սա մասը մոռցուած է. «Հետեւաբար պատարագին պաշտ վերաբերական մասն է ինչպէս եղած է պարս. պաս՝ ruzē բառին, եւ հետեւեալ բառերուն մէջ, Սանս. har՝ ընթանալ, երթալ, հայ. պատգարակ, պարս. ruz, ruča օր, լոյս, հայ. պատրոյգ եւն. եւ զպատրոյգն առկայծեալ մի՛ շիջուսցէ։»

Ս. Ց. ԿՈՒՐՏԻԿԵԱՆ

Այսօրուան Հեռագիրներ

ՄԱՐԹԻՆԻՔԻ ԱՂԷՏԸ

ՆՈՐ ԼՈՒՐԵՐ

ԲԱՐԻԶ, 16 մայիս.—Մարթինիքի մէջ Բէլէ լերան հրաբուխը տակաւին բորբոքման մէջ է։ Սէն–Բիէռ քաղաքը զինուորական պահպանութեան տակ առնուած է, վասն զի աւարառութիւններ կը կատարուին։

ԼՈՆՏՈՆ.—Վերջին հեռագիրները կը ծանուցանեն թէ խառնարանը միշտ կ'այրի։ Զոհերու թիւը շատ մեծ է։ Նոր խառնարաններ բացուած են։

ՈՒԱՇԻՆԿԹԸՆ.— Ֆրանսական դեսպան Պ. Քամպոն, իր կառավարութեան անունով, շնորհակալութիւն յայտնեց Մ. Նահանգաց արտաքին գործոց նախարարին՝ Մարթինիքի արկածեալներուն համար քուէարկուած նպաստներուն առթիւ։

ՖՈՐ–ՏԸ–ՖՐԱՆՍ.— Աղէտին ականատես վկայ մը կը պատմէ թէ [illegible] պատահած է։ Հրաբուխէն նախ մեծաքանակ կազեր ժայթքելով ամէն բան տակնուվրայ ըրեր են։ Կազերը նախ մարդոց մարմինները պայթեցուցեր են, յետոյ կրակը ածխացուցեր է դիակները։ Բարի անձրեւ մըն ալ ալ տեղացեր է քաղաքին վրայ։ Առաջուընէ բռնուածին պէս [illegible] հոսանքներ չեն գոյացեր։ Սէն–Բիէռէն եօթը քիլօմէթր հեռուն՝ Մոն–Ռուժ [illegible] մը ըսեր է թէ աղէտին ատեն օդի հոսանք մը զինքը դէպ ի հրաբուխը կը մղէր սաստկութեամբ։ Այդ միջոցին լեռը բացուելով քարի անձրեւ մը տեղացեր է Սէն–Բիէռի վրայ։ Քարերը մինչեւ երկու հարիւր մէթր հեռաւորութեամբ տեղ մը նետուեր են։

ԲԱՐԻԶ.— Այսօր հրատարակուեցաւ մահերու առաջին ցուցակը։ Հարիւրէ աւելի կառավարութեան պաշտօնեաներ կան, որոնց շատերը ընտանիքի հայրեր են։ Մեծ մասին անուններուն առջեւ նշանակուած է թէ ամբողջ ընտանիքով մեռած են։

—Սէն–Բիէռի մէջ մեռած կրօնաւորներու եւ կրօնաւորուհիներու թիւն է 67։ Սիւշէ մարտանաւին կողմէ Ֆօռ–տը–Ֆրանս տարուած հինգ հարիւր հոգիին մէջ Սէն–Բիէռի բնակիչներէն մէկ հոգի անգամ չկայ, ուրկէ կը հետեւի թէ փախչիլը ու ազատիլը անկարելի եղած է։

ԼՈՆՏՈՆ.—Բինկսթաունի մէջ (Ճամայքա) ծծումբի հանքերը տարապայման տաքութեան մը բարձրացած են։ Հրաբխային ժայթքումներէ կը վախցուի։

—Հիւսիսային Ամերիկայի մէջ հրաբուխի բորբոքումներ կան։ Ծովու լեռնէն շոգի եւ մուխ կ'ելլէ։

ԲԱՐԻԶ.—Մարթինիքի ու Սէն–Վէնսանի արկածեալներուն համար Շուէտ–Նորվեկիոյ թագաւորը 10,000 ֆր. նուիրեց եւ Իտալիոյ թագաւորն ալ 25,000։ Բոլոր պանքաները, [illegible] եւ վաճառատունները նպաստ կու տան։

ՆԻՒ–ԵՈՐՔ.—Մարտանաւերը Մարթինիքի ծովեզերքներուն վրայ խուզարկութիւններ կը կատարեն՝ ողջ մնացողները գտնելու համար։ Սէն–Բիէռէն մէկ հոգի միայն ազատուած է որ բանտարկեալ մըն էր։ Եթէ շուտով ուտելիք չղրկուի, հազարաւոր հոգիներ անօթի պիտի մեռնին, ուստի դահլիճը ամէն կողմ ծանուցեց՝ օգնութիւն հասցնելու համար։ Վաղը ուտելիք պիտի ղրկուի Տիքսի շոգենաւով։

—Մեքսիքայի մէջ հրաբխային ժայթքումներ կը վախցուին։ Բիքօ տի Քոլիմա հրաբուխը բորբոքման նշաններ ցոյց կու տայ։ Բնակիչները հեռանալու պատրաստութիւն կը տեսնեն։

ՆԱՊՈԼԻ.—Վէզուվ հրաբուխը բորբոքելու վրայ է։ Լեռնէն վար լաւայի հեղեղ մը կ'իջնէ։

(ԱԺԱՆՍ ՏԸ ՔՈՆՍԹԱՆԹԻՆՈՊԼ)

ՊԷԼԿՐԱՏ, 16 մայիս.— Փոխառութեան ծրագրին համար ելմտական յանձնաժողովին տեղեկագիրը վաղը պիտի ներկայացուի Սքուփչինային։ Այդ տեղեկագրին հետ պիտի հրատարակուի նաեւ Սերպիոյ նախարարութեան հրաժարականը։

—Փոխառութեան ծրագրին վիճաբանութիւնը վաղուան յետաձգուեցաւ, վասն զի Սքուփչինային ներկայ անդամները օրինական թիւը չունէին։

ՎԻՍՊԱՏԷՆ.—Վիլհէլմ Բ. հեռագրեց Մ. Նահանգաց նախագահ Պ. Ռուզվէլթի թէ մտադիր է Մեծն Ֆրէտէրիքի անդրապղինձէ արձանը նուիրել Մ. Նահանգաց՝ երկու պետութեանց միջեւ եղած բարեկամական յարաբերութիւնները նուիրագործելու համար։ Պ. Ռուզվէլթ պատասխանեց՝ շնորհակալ ըլլալով եւ համոզում յայտնելով թէ երկու պետութիւնները միացնող բարեկամութիւնը աւելի զօրաւոր պիտի ըլլայ այսուհետեւ։

ՊԷՔԻՆ.—Անգլիոյ դեսպանը եւ Եուան–Շի–Քայ երկաթուղիներու վերաբերեալ դաշնագրութիւն մը կնքեցին, որուն համաձայն Բէքին–Շան–Հայ–Քուանի երկաթուղիէն ուղիղ մեծ շրջանակի մը մէջ հաստատուելիք երկաթուղիի բոլոր գիծերը պիտի շինուին հիւսիսային երկաթուղիներու վարչութեան կողմէ, եւ ուրիշ որ եւ է տէրութեան քոնթրոլին պիտի չենթարկուին։ Ռուսիոյ դեսպանը բողոքեց այդ դաշնագրութեան դէմ։ Միւս դեսպանները հրահանգ խնդրեցին իրենց կառավարութիւններէն։ Ռուսները կը յայտարարեն թէ Անգլիա եթէ պնդէ Չինաց հիւսիսային երկաթուղիներու քոնթրոլը ձեռք անցնելու մասին, իրենք ալ Մանչուրիայէն պիտի չհեռանան։

ԼՈՆՏՈՆ.—Անգլիոյ Երեսփ. ժողովը յետաձգուեցաւ մինչեւ մայիս 26 եւ Լորտերու ժողովն ալ մինչեւ յունիս 2։

(ԱԺԱՆՍ ՆԱՍԻՈՆԱԼ)

ՊԷԼԿՐԱՏ, 16 մայիս.— Սքուփչինան վաղը պիտի վիճաբանէ փոխառութեան վրայ։ Աղեքսանդր թագաւորը, այսօր, խորհրդակցեցաւ Պ. Պ. Մարինովիչի, Բոբովիչի, Սիմիչի եւ Բաչիչի հետ։ Նոր նախարարութեան մասին որոշում մը չտրուեցաւ։

ԼՈՆՏՈՆ.—Լորտերու ժողովը յետաձգուեցաւ մինչեւ յունիս 2։

ԼՈՆՏՈՆ.—Բորթսմըթէն (Հայիթի) կը հեռագրեն թէ ութ օր տեւող ճակատամարտներէ ետքը հանրապետութիւնը վերահաստատուեր է։

—Բրէթօրիայէն առնուած լուրերու նայելով պոէր հրամանատարներէն շատերը գումարուեր են Վերէնիկինկի մէջ եւ սկսեր են խորհրդակցիլ հաշտութեան պայմաններուն վրայ։ Տրուած որոշումները յայտնի չեն։

ԲԱՐԻԶ.—Այսօր առնուած լուրի մը նայելով Պ. Լուպէ, Ռուսիայէն իր վերադարձին, Քիլի Ջրանցքէն պիտի անցնի, եւ թէ 24 ժամ Քոբէնհակ մնալով պիտի ճաշէ Դանիմարքայի թագաւորին հետ։

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՍԱԿԱՐԱՆ

ՓԱԿՈՒՄ 3 Մայիս			
Օսմ. Քոնսոլիտէ Սեռի Դ.	Օ. Ո.	28	07
Ամէնէն բարձր գին	»	28	12
Ամէնէն վար գին	»	28	06 ½
Ռումէլիի Երկաթուղի զոզ	ֆր.	110	75
Ամէնէն բարձր գին	»	111	25
Ամէնէն վար գին	»	110	62
ԲԱՑՈՒՄ 4 Մայիս			
Օսմ. Քոնսոլիտէ Սեռի Դ.	Բ. Կ.	28	06 ½
Ռումէլիի Երկաթուղի	ֆր.	110	62
Շիրքէթի Խայրիէ		26	75
Օսմանիէ		—	—
Ռէժի		—	—
Օսմ. Պանքա		—	—
Քրէտի ժէնէրալ Օթմ.		0	10
Սօս. Օթմ. Շանժ է Վալէօռ		0	3
Օսմ. Ապահ. Ընկ.		3	55
Թրամուէյ բաժնեթուղթ		5	50
» ժուիսանս		1	50
» պարտաթուղթ		486	—
Քարափ Կ. Պոլսոյ		478	—
Թրանսվալ		157	—
Քրէտի Ֆոնսիէ Էժիփսիէն		264	—
Լավրիոն		70	50
ՓՈԽԱՆԱԿԱԳԻՐ			
Լոնտոն 3 ամիս	Ղրշ.	111	05
» » » չէք	»	110	38
Բարիզ » »	ֆր.	22	69 ½
» » » չէք	»	22	70
Պէրլին անտոկուս չէք	մարք	18	57
Վիէննա չէք	ֆիոր.	21	73
ԴՐԱՄՆԵՐՈՒ ԸՆԹԱՑՔԸ			
20 ֆրանքնոց	Ղրշ.	87	23
Անգլիական ոսկի	»	110	05
Բօլ էմբէրիալ	»	90	—
Քրիկոց	»	51	05
Մէճիտիէ արծաթ	»	108	02
Մէթալիք	»	102	—
Ռուպլի թղթադրամ	Օ. Ո.	8	57

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՍԱԿԱՐԱՆ

ԼՈՆՏՈՆ, 16 Մայիս			
Անգլիական Քոնսոլիտէ		95	25
Օսմանեան Ռանթ սէռի Բ.		51	50
» » » Դ. բաց.		25	50
» » » Դ. գոց.		25	50
Օսմանեան Պանքա		12	63
Ռուսական 1890		—	—
Հելլենական 5 %		39	—
» Մոնոբոլ		42	25
Պուլկարական 1888		86	75
Էժիփսիէն իւնիֆիէ		107	63
Տօրինիա		105	—
Թրանսվալ		6	25
Այտին երկաթուղի		14	50
Փոխառութիւն		25	35
ԲԱՐԻԶ, 16 Մայիս			
Ֆրանս. Ռանթ 3 %		101	12
» » 3 ½ %		—	—
Օսմ. Քոնս. սէրի Դ. բաց.	Ղրշ.	26	—
Օսմ. Քոնս. սէրի Դ. գոց.	»	26	—
» » » Բ.	»	—	—
» » » Դ.	»	28	07
Օսմ. Կայս. Պանքա	ֆր.	563	—
Օսմանիէ	»	459	—
Ռումէլի երկաթուղի	»	112	—
Օսմ. մաքսատուն	»	510	—
Օսմ. Ռէժի	»	321	—
Բրիօրիթէ Թիւրք 4 %	»	502	—
Քրէտի Լիոնէ	»	1033	—
Իտալական Ռանթ	»	102	17
Սպանիական արտաքին	»	78	52
Թրանսվալ	»	158	50
Չէք Լոնտոնի վրայ	»	25	215
Դրամադրուց	»	—	—
ՊԷՐԼԻՆ, 16 Մայիս			
Ռուպլը	ֆր.	—	—
Ռումէլի երկաթուղի	»	112	20
Անատ. երկթ. պարտաթուղթ	»	112	80
Փոխ. Լոնտոնի վրայ 3 ամս.	»	20	330
ՎԻԷՆՆԱ, 16 Մայիս			
Փոխան. Լոնտոնի վրայ	ֆր.	240	30
Ռումէլի երկաթուղի	»	106	50
Օսմ. Ռէժի	»	291	—
ՊՐՈՒՔՍԷԼ, 16 Մայիս			
Օսմ. Քոնս. սէրի Դ.		25	60
Ռումէլի երկաթուղի		110	50

ՏՐ. ԽԱՉԱՏՈՒՐԵԱՆ ԵՒ ՈՐԴԻ
ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ—ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺՔ
396, Մեծ փողոց Բերա, 396
Տեսնել 4րդ Երես
Պոլսոյ կողմը մասնաճիւղ չունինք

HOTEL GIACOMO A PRINKIPO
ՊԱՆԴՈԿ ՃԻԱՔՈՄՕ, ԲՐԻՆՔԻՓՕ

Այս պանդոկը որ երկար ու փայլուն անցեալով մը ծանօթ է թէ՛ տեղացի եւ թէ օտարական հիւրերուն իբր տիպար հաստատութիւն մը, իր օդասուն դիրքին, ընդարձակ եւ ճոխ սենեակներուն, մեծահարուստ կահաւորումներուն, մաքրութեան, ուտեստի որակին եւ քանակին, ինչպէս նաեւ սպասարկութեան կանոնաւորութեան տեսակէտով, ամէն տարի գիւղագնացութեան եղանակին ընտանիքներու լաւագոյն ժամադրավայրն է։ Հոն կը տիրէ նաեւ ընտանեկան մտերմութեան հոգի մը՝ որ երբեմն նոյն իսկ միակ յարկերու ներքեւ իսկ կը պակսի։ Այսքան նիւթական ու բարոյական առաւելութեանց պայմաններու փոխարէն, Ճիաքոմօ պանդոկը խիստ գոհացուցիչ գիներ սահմանած է, ուրկէ օգտուիլ փափաքողները պէտք է շտապեն, որպէս զի ուշ հասնելով բոլոր [illegible] սենեակները գրաւուած չտեսնեն։

ԱՊԱՌԻԿ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ
Կահաւորման յատուկ ամէն տեսակ ապրանաց

Ղալաթիա, Թիւնէլին քովը, Մէրթէպանի փողոց Խոզէճ Փաշա խանի կից, Թիւ 16

Նոր հաստատուած սոյն մթերանոցներուն մէջ կը գտնուին անգլիական գորգեր, տօքումա եւ թաւշեայ գորգեր, «քէչէ»ներ, «թիւլ» վարագոյրներ, սփռոցներ, քորնիշներ, գետնի մուշամպաներ եւ զանազան տեսակներով ճոխ կերպասներ, մահճակալներ, աթոռներ ու հայելիներ։ Կը վաճառուի յարգոյ հասարակութեան շատ դիւրամատչելի պայմաններով,
ԱՄՍԱԿԱՆ ՎՃԱՐՄՈՒՆՔՈՎ
635 — ՎԵՐՋՆԱԿԱՆ ԳԻՆ

ՄՈՒՉՈՒԱԼ ԼԱՅՖ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿ. ՆԻՒ-ԵՈՐՔԻ

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ԿԵՆԱՑ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՀԱՍՏԱՏԵԱԼ 1843ին
Պահեստի գումար ՄԷԿ ՄԻԼԻԱՌ 687 ՄԻԼԻՈՆ Ֆրանք
Ապահովագրական ամէն կարելի դրութիւններ կը գործադրէ. խառն ապահովագրութիւն, ամբողջ կեանք, զաւակաց դրամագլուխ, ցման եկամուտ, եւայլն

Մուչուալ Լայֆի սակագինը եւ ապահովագրութեան զանազան դրութիւնները չուսումնասիրած մի ապահովագրուիք. — Առատաձեռն պայմաններ, վճարմանց դիւրութիւնք։ Տեղեկութեանց համար դիմել առ Պ. Ֆ. ՀԷՌ, ընդհանուր գործակալ, Խնաէէթ խան, Վոյվոտա փողոց, Ղալաթիա, Կ. Պոլիս։
579

ԳԼԽԱՑԱՒԵՐ
ԿՈՒԱՐԱՆԱ
GUARANA
ԿՐՈՒՄՕ ԵՒ ԸՆԿ.
ԴԵՂԱԳՈՐԾ Ի ՓԱՐԻԶ.

Այս բուսային ու բնական փոշին մէկ ծրարիկը քիչ մը շաքարոտ ջուրի մէջ հալեցնելով, կը բաւէ ջնջելու համար գլխացաւերը կամ ամենէն բուռն ջղացաւերը, առանց վնասակար ազդեցութեան ստամոքսին վրայ։
Կեդրոն. ի Փարիզ, Վիվիէն փողոց, Թիւ 8 եւ դեղարանները Ա.

Կաթիլներու մէջ ամփոփուած
ՊՐԱՎԷԻ ԵՐԿԱԹ
FER BRAVAIS
Ամենէն ազդեցիկ դեղն է

Անարիւնութիւնը, դեղնութիւնն ու տժգունութիւնը բուժելու։ Ոչ անախորժ համ ունի եւ ոչ ալ հոտ. աշխարհի բոլոր բժիշկները կը յանձնարարեն Ֆէր Պրավէն։
Պնդութիւն չի տար։ Ակռաները չի սեւցըներ։ Կարճ ժամանակի մէջ կուտայ Առողջութիւն, Կայտառութիւն, Ոյժ եւ Գեղեցկութիւն։ Կեղծերէն զգուշանալ։ Կը ծախուի թէ կաթիլի եւ թէ դեղահատի ձեւով ամէն դեղարաններու, մթերանոցներու մէջ։
Մթերանոց, Թիւ 130, Լաֆաէէթ փողոց, Բարիզ

ԿՈՒՐԾՔԻ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՔ
ՍԻՐՕ Տ'ԻՓՕՖՕՍՖԻՏ ՏԸ ՇՕ
ԿՐԻՄՕ ԵՒ ԸՆԿԵՐ. դեղագործ
SIROP D'HYPOPHOSPHITE DE CHAUX
DE GRIMAULT & Cie

Բոլոր բժշկաց կողմէ յանձնարարուած է եւ կատարելապէս կը բուժէ ցնցուղի եւ Թոքի հիւանդութիւնները. Նոյնպէս հարբուխները, ցնցղատապերը եւն. Թոքախտաւորներու Թոքերուն այտուցները կ'սպիացնէ եւ կը փանէ յարատեւ հազերն, որք հիւանդներուն յուսահատութիւն կը պատճառեն։ Իր ազդեցութեամբ գիշերային քրտինքները կը դադրին, ախորժակը կ'աւելնայ եւ հիւանդը շուտով կ'առողջանայ։
ՓԱՐԻԶ, 8, Վիվիէն փողոց
եւ բոլոր դեղարանաց մէջ

ԹԻ ԿՐԻՇԱՄ
ԽԵՂՆԹԻ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿ.
Ի ԼՈՆՏՈՆ

Ընկերութեան դրամագլուխը 31 դեկտ. 1898ին
162, 924, 140 ֆրանք
Տարեկան եկամուտ, ապահովագրութիւններու եւ տոկոսի 31 դեկտեմբեր 1898ին
29, 765, 473 ֆրանք
Ընկերութեան հաստատութեան Թուականէն՝ այսինքն 1848էն ի վեր, ապահովագրեալներու եղած վճարմունք, կենսաթոշակ, եւն.
362, 858, 507 ֆրանք
1898 տարուան մէջ ընկերութիւնը 6619 թղթիներ տուած է որոնք 58,680,000 ֆրանք դրամագլուխ մը կը ներկայացնեն։
Աւելի տեղեկութեանց համար դիմել ընդհանուր գործակալներուն՝ Պ. Պ. ԷՏՈՒԸՐՍ ԵՒ ՈՐԴԻ, Պոլիս, Մէյտանճըգ փողոց, Ալալէմճի խան։
Միջնորդներուն լաւ վարձատրութիւն պիտի ըլլայ։
Փոխ-գործակալութիւն, Ղալաթիա Մէյմէնէթլի խան։

ՄԱԶԵՐՈՒ ՎԵՐԱՆՈՐՈԳԻՉ

Այրերը, կիները եւ տղաք կրնան փորձի համար գործածել. այս դեղէն ձրիաբար կը ղրկուի

ՕՐԻՈՐԴ ՌԻՎԱ.
Ֆրանսացի նշանաւոր եօնքրալքօ,
որ հիմա Մ. Նահանգները կը գտնուի

ԺՈՐԺ Ն. ԹԻԹԶԸՐ
Բովլինկրին, Մ. Նահանգներ,
երկաթուղիի պաշտօնեայ

Ամէն այր, կին եւ տղայ կրնայ դիւրաւ ձեռք բերել ճոխական, մետաքսանման եւ փայլուն մազ մը, կամ թէ արգիլել որ իր մազերը չթափին կամ չճերմակնան։ Այդ արդիւնքը ձեռք բերել կարելի է, փորձի համար խնդրելով այս դեղէն, որ ձրի կը ղրկուի։ Մազերը վերանորոգելու նշանաւոր եղանակ մըն է, զուտ բուսային եւ պատրաստուած Տիսբանսըրիի Ալթէնհայմ Մէտիքալ կողմէ։ Այս դարմանումը հմայիչ բարիք մըն է մարդկութեան համար, որովհետեւ շնորհիւ անոր, ալ եւս չպիտի գտնուին ճաղատ գլուխներ եւ ո'չ ալ ցանցառ մազեր։ Այն այրերը, որոնց մազերը կամ մօրուքը թափած կամ թափելու վրայ են, այն կիները, որոնք իրենց մազերը կորսնցուցած են հիւանդութեան հետեւանքով, կամ թէ մազերնին թափելու վրայ է օրէ օր, այն մանչերն ու աղջիկները, որոնց մազերը կարճ են, ամէնքն ալ կրնան բուժուիլ Ֆօզօյի դարմանումով։ Մազերը կը բուսցնէ ամէնէն ճաղատ գլուխներուն վրայ, յօնքերը կը խտացնէ, թարթիչները կ'երկարէ, իրենց նախնական գոյնը կուտայ այն մազերուն, որոնք կը գունատին կամ թէ ճերմկնալ կը սկսին կանխահասօրէն, կը կասեցնէ գլխու քերուքները, կը բուժէ թեփը եւ գլխու վրայ գոյացած խոցերը, ու երիկ մարդուն, կնոջ եւ տղուն մազերը երկար, դիւրաթեք, մետաքսանման եւ փայլուն կ'ընէ։

Հազարաւոր պարագաներու մէջ, ուր գործածուած է այս դեղը, ո'չ մէկը անազդեցիկ մնացած է։ Տեսէք վերի պատկերները եւ եթէ կ'ուզէք ուղղակի գրեցէք այդ անձերուն։ Մի' հաւատաք մեր խօսքին, ձեր անունը եւ հասցէն ղրկեցէք Ալթէնհայմ Մէտիքալ Տիսբանսըրիի, 4937, Պըթթըրֆիլտ Պըլտինկ, Սինսինաթի (Օհիօ), Մ. Նահանգները, ձեր նամակին կցելով 10 սանթիմի դրոշմաթուղթ մը։ Փորձի համար ծրար մը պիտի ստանաք, որ ձեզ պիտի համոզէ մեր ըսածին ճշմարտութեան վրայ։

Ծան.— Ո'չ մթերանոց եւ ո'չ ալ գործակալ ունինք Թուրքիոյ մէջ։ Ֆօզօյի ճըշմարիտ դարմանումը մազերու համար, կարելի է ձեռք բերել միայն, դիմելով մեզի։ Պէտք է գիտնալ որ Ամերիկա ղրկուած նամակները 1 ղրուշով կը ղրկուին։ Ձեր անունը եւ հասցէն հաղորդեցէք մաքուր գրով, որպէս զի սխալում չպատահի։

ԹՈՄԱՍ ՈՒԻԼՍԸՆ
ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՔ
Ընդմէջ Հըլի Կ. Պոլսոյ եւ Օտեսայի

Անուանք	Թոնօ	Անուանք	Թոնօ	Անուանք	Թոնօ	Անուանք	Թոնօ	Անուանք	Թոնօ
Ալպանօ	1069	Գոմօ	1497	Կօզօ	1011	Մալմօ	724	Ռօզարիօ	186
Ալէբթ.	3607	Գօնկօ	2906	Կրօտնօ	1695	Մարէնկօ	2273	Սարֆօ	1113
Անճէլօ	1541	Գորսօ	895	Հիրօ	775	Մարղէլլօ	3709	Ցիրիօ	1735
Արիօսգօ	2377	Տիտօ	4311	Հիտալկօ	1581	Միրաուօ	3557	Սիլվիօ	1193
Պասանօ	1822	Տօմինօ	937	Հինտու	3720	Միլօ	1057	Սմէրօ	1200
Պօրօտինօ	1264	Տուրօ	2383	Հօրադիօ	3600	Մօնղէպէլլօ	1735	Թասսօ	1328
Պրավօ	1076	Տրաքօ	1713	Հումպէր	595	Մուրիլլօ	2419	Թ. Ուիլսըն	1546
Պրիւնօ	841	Տինամօ	504	Իակօ	2354	Նէրօ	1083	Թօրիօ	3827
Պըֆֆալօ	4431	Էպրօ	2464	Իտաճօ	5540	Օթիլօ	4100	Թօլէտօ	1470
Գէյրօ	1671	Էլտօրատօ	1520	Ճիւնօ	1080	Օնթարիօ	4036	Թօրրիտօ	487
Գալիբսօ	1337	Էրագօ	1841	Քլէօ	1053	Օլլանտօ	1535	Ուրպինօ	2429
Գամէօ	1244	Ֆիտօ	954	Քօլբինօ	2307	Բալէրմօ	1637	Վասքօ	1914
Գազօ	1094	Ֆինլանտ	1828	Քօվնօ	1700	Բօլօ	510	Վօլօ	1289
Զիբակօ	2729	Ֆլամինկօ	849	Լէօ	1053	Բրիալթօ	2229	Վօլթուրնօ	2396
Սիսէրօ	1831	Ֆրանչիսքօ	4582	Լէբանդօ	2272	Բրինալտօ	1663	Եէտօ	1850
Գիլօ	2697	Կալիլէօ	3060	Լիվօրնօ	1643	Ռօլլօ	1613	Զէրօ	1200
Գօլօրատօ	4235	Կիդանօ	1243	Լօրէնզօ	3191	Ռօմէօ	1789		

Թօֆիօ շոգենաւը, Նաւապետ Ճօնս, ընդհանուր վաճառքով Հըլէն նոր հասած է։
Օթէլլօ շոգենաւը, Նաւապետ Ճօնսըն, ընդհանուր վաճառքով այժմ կը բեռնաւորէ ի Հըլ եւ ամսոյս 9ին պիտի մեկնի ուղղակի Պոլիս գալու համար։
Դիմել առ գործակալս Ֆ. ՀԻԼՑ ԷՆՏ ՐԻՋՕ
Թիւ 23—24 Քիւչիւք Միլլէթ խան, Ղալաթիա 377

ՀԱՍՏԱՏԵԱԼ 1852
Տոք Ս. ԽԱՉԱՏՈՒՐԵԱՆ ԵՒ ՈՐԴԻ
ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺՔ
396 ՄԵԾ ՓՈՂՈՑ ԲԵՐԱ 396
Ծաղիկ զարեշրաստն վրայի յարկը, ճիշտ Զըպուռճենացց դէմը)

Կատարելագործեալ գործիքներու միջոցաւ ամենասաստիկ ցաւած ակռաները մէկ անգամէն կը լեցնէ, ցաւով դիմելու եւ բուժուած վերադառնալու պայմանաւ։
Նորահնար եղանակաւ, Ոսկի, ճաթակաւոր եւ դիմացկուն արհեստական ակռաներ կը պատրաստէ, յար եւ նման բնականին, դէմքի ձեւաւորութիւն բոլոր տարիքի ծամդրութիւն եւ ազատ արտասանութիւն երաշխաւորելով։
Բերնի հիւանդութիւնք կատարելապէս կը բուժուին, ինչպէս նաեւ Թմրեցուցիչ դեղեր եւ ամենակատարելագործեալ արքաններու միջոցաւ առանց ցաւի ատամնահանութիւն։
Ց. Գ. Զննութիւնք կիրակի օրերն ալ (մինչեւ կէս օր) ինչպէս նաեւ ամէն օր (մինչեւ կէս գիշեր) հիւանդ կ'ընդունի։
Ծանօթ —Պոլսոյ կողմը մասնաճիւղ ՉՈՒՆԻՆՔ ! !

LE PHENIX AUTRICHIEN
ՖԷՆԻՔՍ ՕԹՐԻՇԻԷՆ
Հիմնուած 1860ին Վիէննայի մէջ
ԿԱՅՍ. ԱՌԱՆՁՆԱՇՆՈՐՀԵԱԼ ԸՆԴՀ. ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ԿԵԱՆՔԻ ՃԻՒՂ	ՀՐԴԵՀԻ ՃԻՒՂ
Դրամագլուխ եւ պահեստի գումար	Դրամագլուխ եւ պահեստի գումար
Մինչեւ 1898 դեկտ. 31, 31,008,000 ֆր.	Մինչեւ 1898 դեկտ. 31, 17,000,000 ֆր.

Սոյն Ընկերութիւնը լաւագոյն պայմաններով կ'ապահովագրէ ամէն տեսակ շէնք, կարասիք ու ապրանք նաեւ անձեր, թէ Պոլսոյ եւ թէ գաւառներուն մէջ։ Ընկերութեան դրամատունն է Քրէտի Լիոնէ։ Գրասենեակ, Պոլիս, Հաճօբուլօ խան, Թիւ 53—56։
Լիազօր Ներկայացուցիչ
Գ. ՖԻՐԱՏԵԱՆ
745

ԼԱՒԱԳՈՅՆ ՄԱՔՐՈՂԱԿԱՆԸ
HUNYADI JANOS
Անմիջական ապահով եւ դիւրին կերպով կ'ազդէ
Տիեզերահռչակ համբաւ
ԶԳՈՒՇԱՆԱԼ ԿԵՂԾԵՐԷՆ
Պահանջելու է ճշմարիտ անունը պարունակող պիտակով շիշեր
ANDREAS SAXLEHNER
Կը ծախուի գլխաւոր դեղավաճառներուն եւ դեղագործներուն քով։ 387

ՋԵՐՄԱՄԻԶՈՒԹԵԱՆ
ԱՄԵՆԷՆ ԱԶԴՈՒ ԴԱՐՄԱՆԸ

Երիտասարդական գեղխութիւններէ առաջ եկած ջերմամիզութիւնն ու ամէն կարգի հոսումները եթէ անխնամ ձգուած չի դարմանուին, սոսկալի հետեւութիւններ կ'ունենան եւ մինչեւ իսկ որ յետնութենէ կը զրկեն զմարդ։ Թէ նոր սկսած եւ թէ հինցած ՋԵՐՄԱՄԻԶՈՒԹԻՒՆՆ անվնաս կերպով ու հիմնովին բուժելու համար ՍԱՆԴԱԼ ՄԱԼՕԼԷ ԼԸՄՄՐԻ անուամբ դեղ մը հնարուած է որ բնաւ ստամոքսը չխանգարելով կարճ ժամանակի մէջ կատարելապէս կ'անհետացնէ հիւանդութիւնը, առանց հետք մը ձգելու։
Ջերմամիզութեան համար թէեւ շատ մը դեղեր կան, բայց անոնք ստամոքսը խանգարելէ եւ միզանցքն ու ամորձիքները ուռեցնելէ եւ հիւանդն յուսահատեցնելէ զատ ուրիշ բանի չեն ծառայեր. մինչդեռ ՍԱՆԴԱԼ ՄԱԼՕԼԷ ԼԸՄՄՐԻ բոլորովին զերծ է այս անպատեհութիւններէն։ Աւելորդ անոնք որ այս կարգի ծանրագոյն հիւանդութեանց ենթակայ են ու չեն փութար այս գիտական մեթոտով պատրաստուած դեղը գնել, պարզապէս ժամավաճառ կ'ըլլան եւ ուղղակի կը փճացնեն իրենց առողջութիւնը։
Սանդալ Մալօլէ Լըմմրին կը ծախուի Մայրաքաղաքիս եւ գաւառներու մեծ դեղարաններն ու դեղի մթերանոցները։ Զգուշացէք անուններու նմանութենէն ԼԸՄՄՐԻ անունը փնտռեցէք։
Կը ծախուի նաեւ [illegible] Սուլթան Համամ Մէյտանը, Լի օս, Պօն էլփի՚ս դեղի մթերանոցն ու Պալըգ Գափը Քիւչիւքեան դեղարանը։
897 33 52

Արտօնատէր ԶԱՐԵՀ ՆՈՒՍՈՒՓԵԱՆ

COMP RUSSE
Navigation à Vapeur et de Commerce
ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ
ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Շաբաթուան երթեւեկութիւնք
Գշ. 7/20 Օտէսա ժամը 4ին յետ միջօրէի
Դշ. 8/21 Իզմիր, Բիրէ, Աղեքսանդրիա ժամ 10ին միջօրէէն առաջ հաղորդակցելով Աղեքսանդրիա, Բոր-Սաիտ, Եաֆա, Պէյրութ եւ Քիոս)։
Եշ. 9/22 Օտէսա ժամը 10ին միջօրէէն առաջ
Եշ. 9/22 Ինէպօլու, Սինոպ, Սամսոն, Օրտու, Կիրասոն, Տրապիզոն, Ռիզէ եւ Պաթում ժամը 1ին յետ միջօրէի։
Ուր. 10/23 Օտէսա ժամը 1ին յետ միջօրէի։

ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՄԱՐՈՔԵԱՆ ԵՒ ՀԱՅԿԱԿԱՆ
Ն. ՓԱՔԷ ԵՒ ԸՆԿ.
ՍՊԱՍՈՒԵԼԻ ՇՈԳԵՆԱՒԵՐ
Մայիս 20ին Սիռէասի Մարսիլիայէն։
» 26ին Մինկրէլի, Անտուերբէն։
ՄԵԿՆՈՒՄՆԵՐ
Մայիս 20ին Սիռէասի, Սամսոն, Տրապիզոն եւ Պաթում։
» 27ին Մինկրէլի, ուղ. Մարսիլիա։
Տոմսեր ուղղակի Բարիզի համար։
Առաջին կարգ 245 ֆրանք. Բ. կարգ 175 ֆրանք. Տեղեկութեանց համար դիմել Գարաքէօյի Թիւֆ Հանէ Քարաֆէհի փողոց 516 Թ. ՌԸՊՈՒԼ

ՔԻՒՆԱՐՏ CUNARD
ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ
Ամիսը երկու անգամ կը բանին Լիվըրբուլի եւ Արեւելքի միջեւ

Անուանք	Թոնօ	Անուանք	Թոնօ
Իվէրնիա	18900	Պավոնիա	5598
Սաքսոնիա	18900	Քաթալոնիա	4841
Լուքանիա	12950	Վէրլա	3229
Գամբանիա	12950	Բավիա	2945
Սուլթանիա	8845	Թիրիա	2936
Ումպրիա	8128	Սիրրիա	2935
Էթրուրիա	8120	Սամարիա	2558
Սերվիա	7392	Ալէբբօ	2181
Աուրանիա	7269	Շէրպուրկ	1614

Սարակոսա շոգենաւը, Նաւապետ Ուիլեէմս ընդհանուր վաճառքով Լիվըրբուլէն նոր հասաւ։
Դիմել առ ՃՕԼԻ Ե ՍԻԿԸՐ
Joly et Seagor
Մէյմէնէթլի խան, Թիւ 6, 7, 8 Ղալաթիա, Քարա Մուսթաֆա փողոց։ 255

ՄՈՍ
ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Լիվըրբուլի, Պորտօյի Միջերկրականի եւ Սեւ Ծովի միջեւ բանող շոգենաւք.

Անուանք	Թոնօ	Անուանք	Թոնօ
Ռամսէգ	3000	Թիպա	2500
Անպիս	3000	Նեբթիս	2400
Թէյպըր	3000	Օսայրիս	2250
Քեանոբուս	3000	Բէրա	2250
Ֆարոս	3000	Սֆինքս	2000
Օսմանլի	3000	Կասբըն	1500
Մարիոթիս	2500	Կիւյէտ	1500

Դիմել առ Ժ. Վ. ՈՒԻԹՈԼ Ե ԸՆԿ.
Ուիթոլ խան
ՃԷՅՄՍ ՄՈՍ Ե ԸՆԿ.
194 31 Ճէյմս Սդրիդ Լիվըրբուլ։

— 23 —

ՆԱՄԱԿԱՆԻ ԱՌ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴՍ

ՆԱՄԱԿ Զ.

Աշխարհէն, անոր փոթորիկէն, անոր արբշռութիւններէն խնդրել մեր հանապազորդ հացը, մեր ամենօրեայ սնունդը, կը նշանակէ դատարկացնել իր միտքն ու հոգին, կը նշանակէ ընել նանրամտութեան. «Թե'զ միայն կը վերաբերիմ, այսուհետեւ չեմ կրնար քեզմէ անցնիլ»։

Անոր նախասիրած առարկան էր հըպարտութիւնը։ Այն երախտագիտութիւնը՝ զոր նա կը պարտէր այս խոշոր մեղքին, զինքը արագօրէն կը մղէր ծայրայեղութիւններուն մէջ։ Եթէ անոր կարծիքը չափազանց չի զարհուրեցներ զձեզ, սիրելիդ իմ Պօղոս, ձեզ գաղափար մը պիտի տամ ա'յն կերպին վրայ, որով այդ ըմբիշը սաստկապէս կը հարուածէր ա'յն հակառակորդները, որոնք իրեն կը հակադրէին (opposer) հանրօրէն ընդունուած սկզբունքներուն հեղինակութիւնը, սկզբունքներ՝ որոնք, իր կարծիքով,— ինչպէս ինքը կ'ըսէր առանց պատ ի պատ խօսքեր ծամծմելու—, հասարակ տեղիքներու համբիչ մը կը կազմէին։

Այդ համբիչին բոլոր հատիկները ոմանք խոշոր ոմանք մանր, հատկտուած էին իր աչքերուն առջեւ, իր ականջները լսած էին այդ հատիկներուն երկարատեւ ու ծանրատաղտուկ Թուարկումը, նա միշտ կը հայցէր թէ ինչո՛ւ համար աչքահուութիւնը, ինչո՛ւ համար նախանձը, ինչո՛ւ համար բղջախոհութիւնը չէին դրգռեր միեւնոյն անէծքները։

Անոր կ'ըսուէր թէ հպարտութիւնը մոլութիւններու չորսին մէջ առաջինն է, ոմէ կը ծնին միւս բոլոր մոլութիւնները, թէ հպարտութիւնը պատճառած էր Ադամին անկումը Աբելին մահը, ու պատմական ամենամեծ կործանումներ յառաջ բերած, կ'աւելցուէր թէ, հպարտութիւնն այնպիսի ծաղիկ մըն է՝ որ կ'աճի սատանային պարտէզին մէջ, եւ թէ վերջապէս հպարտ եղող բաներէն ոչ մէկը կրնայ բարի ըլլալ։

Երբոր ճանչցայ զինքը իր բարեկամներուն ինչպէս եւ բոլոր անոնց համար՝ որոնք անոր հանդիպած էին իր ճիգերուն ու պայքարներուն մէջտեղ ամենէն աւելի իբրեւ ամբ յարգուած մարդերէն մէկն էր։ Այն սակաւաթիւ մարդերէն էր՝ որոնք վարկ շահելու, համարում գրաւելու մասին կը յառաջանան վարէն վեր։ Ինչ որ ուսումնասիրած էր գիշերներու լռութեան մէջ, ուրիշներէն երբեմն աւելի լաւ գիտէր ու միշտ տարբեր կերպով։ Իր խորհելու կերպը, ինչպէս իր ըլլալու կերպը, էապէս առանձնայատուկ էր իրեն, կը համապատասխանէր ա՛յն գաղափարին՝ զոր կ'արտայայտէ ինքնատիպ բառը, իր ամենաճիշտ ու ամենալայն առումով։ Իր սէգ արութիւնը միշտ առոյգ ու կորովի։ վեհանձնական զգացումներ ներշնչած էր անոր, կը մրնէր ուժաթափումները, կը հասնէր կծոտումները, կ'արգահատէր ընկճուողներուն վրայ, ոչ զոք կը քամահէր։ Եթէ գիտէր գոհ ըլլալ անուշահոտ վարդէն, չէր բարկանար սրափուշ մորենիին ու սաստկարար վաղենիկին (souci) դէմ։

Ասոնք կը պատմախա՛ էր նա, այնպիսի սկզբունքներ են՝ որոնք արժէք չունին բնաւ, վասն զի բացարձակ են ու փառասէր։ Հպարտութիւնը շինած է չարեր, բայց առուգիւ շինած է նաեւ մեծանուն մարդեր, ու եթէ աւելի հպարտութիւն կենար մեր մէջ, նուա՛զ ցածութիւն պիտի գտնուէր։ Բարձրանալ ուզող մարդուն համար, ո՛չ այնչափ խնդիր է զսպել կամ խեղդել իր հպարտութիւնը՝ որչափ առաջնորդել զայն։ Զիջեցէ՛ք հպարտութիւնը, սնափառութի՛նը, անոր անհարազատ քո՛յր մոլութիւնը միայն կանգուն պահեցէք, եւ ահա ամէն բան պիտի անձկանայ, պիտի կծկի։ Անտարակոյս, հպարտութիւնն առաքինութիւն մը չէ, բայց մեր մոլութիւններուն ամէնէն նըրբագոյն աղտոտն է։ Ծննդատեղերու մէջ, կրնայ քաջութիւն ու ոյժ տալ անոր՝ որ կը թալկանայ կամ կ'ընկճի։ Հպարտութիւն երբեմն կը բարձրացնէ մարդը, սնափառութիւնը միշտ կը փոքրկացնէ զայն։ Հպարտութիւնը ծառայութիւններ կը մատուցանէ, սնափառութիւնը ծառայութիւններ կ'ընդունի։ Սնափառութիւնը զիս անոր մէջ մխրճած պիտի ըլլար՝ զիս հաճեցնելու համար պէտք եղած բոլոր յաւակնութիւնները ներշնչելով ինծ։ Հպարտը կը պարծի զինքը բարձրացնող բանին վրայ, սնափառն ամէն բանի վրայ կը պարծի, նոյն իսկ զինքը նուաստացնող բաներու վրայ, Եթէ առաջինն ունի իր արժէքին գիտակցութիւնը, երկրորդը ոչինչ կ'արժէ եւ չուզեր սոր գիտակցութիւնն ունենալ։

Գիտնալ'վ հանդերձ թէ ինչպիսի այլանդակ աթիւնները ընդունակ եղած էր (Frannk) Ալֆրէտ տը Միւսէի Բաժակն ու Շրթունք (la coupe et les Lèvres) ատելութեան անձերէն մէկը, բոլոր այն տողերէն՝ զորս այդ բանաստեղծը Թողած էր անոր յիշողութեան մէջ, նախապատուօրէն ի մէջ կը բերէր հետեւեալները։

«Հպարտութեան կը պարտինք ամէն բան, նոյնիսկ համեստութիւնը։ Հպարտութիւնը կնոջ ամօթխածութիւնն է, ռազմին մէջի զինուորին, խաչին վրայի մարտիրոսին հաստատամտութիւնը։ Հըպարտութիւնը կը նշանակէ առաքինութիւն, պատիւ, հանճար, ա'յս է ինչ որ դեռ քիչ մը գեղեցիկ բան կը մնայ կեանքին մէջ, ազնուութիւն ուղղամտութիւնն ու հարուստին մեծահոգութիւնը։

Անոր կեանքին պատմութիւնը զիս կ'արտօնէր անոր ըսելու երբեմն թէ իր հպարտութիւնն օրինաւոր սէգութիւն մըն էր. բայց նա չէր ընդունէր այսպիսի ամոքախառն խօսքերը, զորս եւ կը համարէր երկչոտներուն ունեցած մէկ ձեւը՝ որով կը գունազեղեն իրենց մոլութիւնները։

Ես հպարտ եմ, կ'ըսէր նա միմիայն վասն զի այս բառը վայրագութիւն կը ներթողէ։ Եթէ իմ հպարտութիւնս աւելի լաւ տեսակէ է՝ քան դրացիիս հպարտութեան տեսակը, եւ եթէ տարբերութիւնը որոշելու համար՝ անհրաժեշտ ըլլայ սէգութիւն կոչել զայն, կոչեցէք ինչպէս որ հաճոյ թուի ձեզ. այս բանը զիս չպիտի արգիլէ որ այս կամ այն պատճառով հպարտ չըլլամ։ Առանց ուրիշ անգամ անդրադառնալու, դայս պիտի ապացուցանեմ ձեզ, խոստովանելով թէ իմ ամենալաւ գործողութիւններս լոկ ընկերութենէ ներշնչուած չեն ինծ։ Բանի մանգամ մըտովի հաշուած եմ թէ, ուզելով ուրիշներուն երախտիքերան նպաստել՝ առանց Թոյլատրելու որ անոնք նպաստեն ինծիս, մեթէ զաշտնի չէր՝ անոր անհոյզէ գերադաս ըլլալու ըղձանքիս։ Իմ հոգիիս խորութիւնները քրքրելով, գտայ հետքն այս բնազդին՝ եր այնչափ մեծ դեր մը կատարած էր իմ կեանքիս մէջ։ Արդարեւ, նա չէր սիրէր միայն հասարակ առաջնորդութիւններ, նա ո՛չ իմ խանդերուս մէջ գոյութիւն ունէր ոչ ալ յոյզերուս մէջ. բայց չեմ սզօղեր թէ իբր խարխափ կը ծառայէ իմ գործողութիւններէս մեծագոյն մասին։

Իր ա'յս անկեղծ խոստովանութեան մէջ սփոփանք կը գտնէր, կրկնելով պետական մեծանուն մարդու մը հետեւեալ խօսքը. «Պէտք է որ մարդկային հպարտութիւնը տեղ մը դրուի, առաքինութիւնը կը բաղկանայ զայն բարիքին մէջ դնելէ։»

Սնափառութեան հակադիր հպարտութեան այլ եւ այլ տեսակներուն ու անոր սաստիկ զայրոյթներուն առթիւ, կ'ամփոփէր նաեւ յիշել իրեն բոլոր համակրութիւնը գրաւող Ֆրանսացի հեղինակի մը հետագայ հատուածը։

(Շարունակելի)